

DRÁMAMELLÉKLET

1979

OKTÓBER

VINKÓ JÓZSEF

Lift a pokolba

Boris Vian drámájában szerepel egy Schmürz. A *Schmürz*. Alaktalan, formátlan „izé”, kaucsuk massa; szörnyű átmenet tárgy és élőlény között. Mint valami lábrákelt múmia. Testét sebhelyek, tályogok, tetőtől talpig átvérzett pólya borítja; sántít, támoilog, össze-összecsukszik.

Főleg, ha verik. Mert a darabbeli család - amely egy furcsa, üresen guruló hordók zajához hasonlító hang elöl egyre feljebb és feljebb menekül (komódostól és cselédestől) - rendíthetetlenül és elképesztő leleménnyel kínozza (üti, veri, rúgja, tépi, köpködi, szurkálja) a Schmürzöt.

Hogy miért verik? Látszólag ok nélkül. Passzióból. Időtöltésből. Csupán azért, mert *van*. A Schmürz ugyanis mindig mindenhova elsőnek érkezik. Mire a család felkapaszkodik a lépcsőn új lakhelyére, ő már ott gubbaszt valamelyik sarokban, és a sebeit nyalogatja. Lerázhatatlan. Kikerülhetetlen. Mint valami régi bútordarab. Mint egy kellemetlen emlék, amittől nem lehet megszabadulni, amit ráadásul nem is értenek.

Az *Apa* fennkölt, ostoba és ünnepeles. Közhelyekből él, szóhasználat és gondolkodásmódja elképesztően elavult, mondani-valójába folyvást belezavarodik. Tipikus és átlagos francia kispolgár. Átlagos már a neve is (Léon Dupont); tucatsnév, mint a magyar Kovács; átlagosak gondolatai, eszményei, vágyai és gondjai. Életcélja primitív; hármass eszmény irányítja (vallás, család, katonai dicsőség), szabályos a múltja (sintér volt Arromanches-ban hegyivadász Afrikában, nagyapja személyesen vett részt a pekingi Nyári Palota kifosztásában), s szabályos volna jelene is, ha az a bizonyos hang, a HANG nem terrorizálná, s nem kényszerítené arra, hogy időnként pánikszzerűen lakhelyet változtasson.

Méltó társa a menekülésben felesége, az *Anyja*. Éppoly önző és korlátolt, mint a férje, sohasem ellenkezik, hihetetlenül álszent és rosszhiszemű, bár néha az az érzésünk támad, mintha tiltakozni akarna, csak erőtlen és gyáva. Alakjukban Viannak sikerült meg-teremteni egy tipikus kispolgári házaspárt, Übüék és Smith-ék méltó rokonait, akik sejtik, hogy valami nincs rendben közöttük, sőt még a veszélyt is érzékelik, de nem mernek szembenézni a valósággal, ostobán és sunyin abban reménykednek, hogy baj nélkül meg-úszhatják az egészet.

Önbizalmuk azonban egyre gyengül a darab folyamán. Az első felvonásban még magabiztosak, könnyedén elhárítják a lány, Ze-

nóbia kérdéseit, s akkor sem veszítik el a fejüket, amikor időről időre felhangzik a titokzatos Hang. Később, ahogy erősödik a Hang, egyre bizonytalanabbá válnak. Kapkodni kezdenek, félelmüket fokozódó agresszivitás mögé rejtik, mondataik összegabalyodnak. A második felvonásban elvesztik a lányukat, a harmadikban az *Apa* beszögezi az *Anyja* előtt a feljáratot. S következik az a különös, teljes felvonáson át tartó zagyva monológ, amely-ben a „pater familias”, ez a félművelt, bejedit nyárspolgár mindent összezavar, olyannyira, hogy már saját emberi létében is kételkedni kezd.

A színdarab (és az előadás) motorja kétségtelenül a Hang. Ez a titokzatos, „menetelészerű”, hol „hömpölygő”, hol „gurgulázó” Hang, amely folyvást erősödik, s a végén előnti a színpadot, bekebelez mindent. Ettől a Hangtól mindenki fél, kivéve a Schmürzöt. A Hang és a Schmürz közötti kapcsolat nyilvánvaló, legalább-is nyilvánvalóvá válik a harmadik felvonás végére. Ha felhallat-szik a Hang, a Schmürz megkönnyebbül, a család tagjai megmerevednek. Ha elhalkul a Hang, a marionettbábuk életre kelnek, s újult erővel gyötrik áldozatukat. Jogos tehát a kérdés, kicsoda is valójában ez a Schmürz? Mit jelent, mit szimbolizál a Hang?

A Hang, sokan úgy vélték, nem más, int valami felnagyított, eltorzított szívhang, a súlyos szívbeteg Boris Vian félelme az in-farktustól. Egyre durvább, egyre könyörtelenebb, ahogy erősödik, úgy sötétül a külvilág, úgy közeledik a vég. Ez az értelmezés valószínűleg hamis. Hiszen, mint ez a darab végére világossá válik, a Hang valójában a *Schmürzök* hangja, azoké a Schmürzöké, akik könyörtelen szívóssággal emeletről emeletre üzik maguk előtt a megvényt és korlátolt polgári osztályt, s a harmadik felvonásban betörnek az *Apa* utolsó menedékhelyére a padlászobába is. A Hang tehát csak *katalizál*. Mozgatja a szereplőket, meg-meglendíti a cselekményt, de nem szolgál megfajtással. A rejtvény ugyan-is nem a Hang. Sokkal inkább a Schmürz.

Kicsoda tehát a Schmürz? Ez a descrites-i masinériára emlékeztető passzív automata? Mit jelent? Jelent-e egyáltalán valami?

A szót - mint erről már írtam a SZÍNHÁZ 1978 decemberi számában - állítólag Vian felesége, Ursula Kübler találta ki, amolyan házi használatra. Vian sokszor még a cikkeit is Schmürzként írta alá, s ha a szerkesztők tiltakoztak hóbortos névváltoztatás ellen, akkor Lil Sbner rajzaira, régi kínai és japán fantázianevekre, az *aschmoo-ra*, a *king-me-re*, Becket knock-fára hivatkozott.

Sokan nem is vették komolyan különös teremtményét. Úgy vélték, hogy az egész Schmürz-kérdés mondva csinált, semmi igazi tartalma vagy jelentése nincs, Vian egyszerűen blöfföl, megtréfálja, kigúnyolja komolykodó kritikussait. Magyarátnak azonban ez túl-ságosan is egyszerű. Hiszen, ha igaz is, hogy Vian vonzódott mindenhez, ami misztikus, transzcendens, s int a Patafizikus Kollégium egyik alapítója szerette a rejtvényeket, a „képzeletbeli meg-oldásokat” is - a Schmürz korántsem minősíthető diáktréfának.

A Schmürz lehet, hogy nem más, mint elfojtott lelkiismeretünk,

amelytől egy életen át szeretnénk megszabadulni, reménytelen kínlódással, mégsem sikerül. Lehet, *hogy* egyszerűen a másik énünk, a jobbik, amelynek már figyelmeztető passzív jelenléte is őrzőgésig felidegesít, s amelyet legszívesebben kiölnénk magunkból, csak-hogy megnyugodhassunk. Az is lehet, hogy a Schürz sokkal konkrétabb jelentéssel bír, s ahogy egyes kritikusai írták, valóban az elnyomott népet szimbolizálja; konkrétan az algériai népet, amelynek felszabadító harcát Vian több írásában, valamint a *Dezertőr* című világhírűvé vált szononban is megörökítette.

Talán mindegyik feltételezés igaz. Talán egyik sem. A Schürz azonban biztos, hogy nem jelkép. A Schürz: Schürz. Tükör, amelyben cselekedeteink tükröződnek. Nem az a kérdés, hogy ő mit jelent vagy mit csinál, az a fontos, hogy a szereplők hogyan viszonyulnak hozzá.

A cselédlány, *Amalé* csak parancsra bántalmazza, minden meggyőződés nélkül. Ő egyébként az egyetlen, aki megmenekül az egyre jobban zsugorodó pokolból, akinek nyílnak az ajtók, s aki a második felvonásban - mindenki megrökönyödésére - önszántából odébbáll. Úgy látszik, a Schürzök őt nem pusztítják el. A Hang nem őt fenyegeti megsemmisüléssel. Ez a megoldás kicsit didaktikus, s megerősíti azokat a feltételezéseket, amelyek az *elnyomott* Schürz és az *elnyomott* cselédlány között rokonságot vélnek felfedezni.

A színdarab egyik legkedvesebb szereplője, Zenobia, a lány. Fjatal, tiszta, múltját ellopták tőle, jelene rémes, jövője kilátástalan. Ő az egyetlen, aki végig lázadzik a helyzet ellen, sőt megpróbál segíteni is a Schürzön. Zenobiát (Queneau híres hősnőjének, Zazianak nővérét) különös báj és kedvesség hatja át, akár-csak a *Tajékos napok* mellbeteg nőalakját, Chloét. A lány e ki-facsart, korcs világban reménytelenül pusztulásra ítéltetett, ezt tudja is, neki azonban még annyi ereje sincs, mint Amalénak, hogy ki-törjön. Ok ketten egyébként összetartoznak, ellenpólust alkotnak a többiekkel (a szülőkkel és a Szomszédokkal) szemben; küzdenek, kételkednek, megpróbálnak védekezni. Magatartásuk, viselkedésük fényében plasztikusan kirajzolódik az Apa és az Anya alakja, el-képesztő önzése, ostobasága. Szerepük az, hogy rábresszék a

többiek egy életforma tartalmatlanságára és tarthatatlanságára, hogy a fenyegető veszélyre figyelmeztessenek. Nem véletlen, hogy kettejüket megkülönböztetett szeretettel ábrázolja az író, olyan kedves bájjal, ami szinte egyedülálló a francia abszurd történetében.

A *Birodalomépítőket* ugyanis leginkább az különbözteti meg Ionesco darabjaitól (amelyekhez sokszor hasonlították őket), hogy Vian nem is annyira az élet lealacsonyodása, a reális értékek pusztulása, az élet abszurditása ellen tiltakozik, sokkal inkább a meg-vénült polgári rend halálos szorítása (az ultramilitarista szőlamok, a gyarmatosítás, a hamis dicsőség), egy hazug társadalmi forma torzító hatása ellen. A különbség a két szerző között árnyalatnyi, mégis lényeges. Ionesco hősei vegetáló végletyvek, akik (miközben társadalmi és nyelvi patronok satujában vergődnek) már nem tudnak gondolkodni, nem tudnak megrendülni, sírni vagy nevetni: képtelenek mindenféle emberi érzelmnyilvánításra - *érzéketlenek*.

Vian hősei, ha jól meggondoljuk, még nem teljesen érzéketlenek. Csak úgy tesznek, mintha azok volnának. Nem tehetnek ugyanis másképp. A külvilágot nem értik, a dolgok lényegét nem képesek felfogni, az események meghaladják értelmüket; inkább vaknak és süketnek tettetik magukat egy életen át, méghozzá olyan tökéletes átéléssel, hogy a végén valóban vakok és süketek lesznek. Meghülyülnek, lemaradnak, kénytelenek elavult elvekhez, erkölcsi tételekhez ragaszkodni, mint a hajdani *birodalom-építők*, akiknek életét nagyság és dicsőség aranyozta be.

A *Birodalomépítők* persze korántsem ilyen egyértelmű színdarab. Sokan elavultnak, idejétmúltak tartják, úgy vélik, az alap-ötlet túlságosan is „ionescos”, mondanivalója zavaros, már-már érthetetlen, patafizikus höbörgés csupán. Vian nem olyan invenciózus, nem olyan fantáziadús, mint Ionesco, költői vénája erőtlenebb, humorának nincs olyan átütő ereje, mint Beckettének, s lehet, kevésbé tragikus is, művéből azonban különös szomorúság árad; reménytelen tiltakozás egy betokosodott világrend, egy el-avult életforma ellen. A *Birodalomépítők* zsugorodó világa meg-hökkentő felismerésre kényszerít, s a meglepetés erejével mutat fel egy méltatlanul elfeledett drámaíró, Boris Viant.

BORIS VIAN

Birodalomépítők avagy a Schmürz

Fordította: Vinkó József

SZEREPLŐK:

AZ APA
AZ ANYA
ZENÓBIA, A LÁNYUK
AMÁLÉ, A CSELEDLÁNY A
SZOMSZÉD
A SCHMÜRZ

EGY

Közönséges, polgári ízléssel berendezett szalon. Az egyik sarokban összezsúfolt bútordarabok, II. Henrik korabeli pohárszék, néhány ülőalkalmatosság, ebédlőasztal. Az ablakok, ajtók zárva vannak. A másik sarokban lépcsőfeljáró, amely tovább vezet valószínűleg a fölöttünk levő lakásba. A szőnyeg üres. Üres marad akkor is, amikor fel-megy a függöny. Csönd. Majd alulról, a lépcsőfeljáró felől hangfoszlányok hallatszanak

AZ APA HANGJA *(sűrgető)* Gyerünk, Anna, igyekezz! ... már csak öt lépcső-fok.

Valaki megbotlik, felhangzik egy kiáltás

Zenóbia, nem megmondtam százszor, hogy ne oda tedd a kezedet, ahová én a lábamat rakom? ! ... De hát nektek hiába beszél az ember ...

ZENÓBIA HANGJA *(hörögve)* Ha szabad kérdeznem, miért mindig te mész elsőnek?
AZ APA HANGJA *(ijedten)* Hallgass! .

Kintről ijesztő hang hallatszik, nem tudni pontosan, milyen. Valami tompa, döngés-szerű hang, amit időnként éles csattanások kísérik

ZENÓBIA HANGJA *(nyugodtan)* Félek ...
AZ APA HANGJA Gyerünk ... már nincs sok hátra! ...

Felbukkan a lépcsőfeljáróban, kezében deszkadarabok, vállán szerszámoszláda. Leröskad, aztán felpattan, körültekint. Eközben sorra felbukkan a család többi tagja is: Zenóbia, a lány, tizenhat-tizenhét éves. Anna, az anya, harminckilenc-negyven esztendő. Az apa, egy szakállas ötvenes. Itt van még a cseléd lány, Amalé is. Csomagok, bőröndök súlya alatt roskadoznak. A Schmürz már ott gubbaszt valamelyik sarokban. Rongyos, a sebeit bepólyálták, egyik karja fel van kötve, a másikkal botra támaszkodik. Sántít, vérzik, visszataszító

APA Tartsatok ki! Még néhány lépés.

Az utca, pontosabban az ablakok felől újra felhangzik a hang. Zenóbia felsír

ANYA Ejnye, kicsikém... *(Meg akarja simogatni a lányát, de a férje megállítja)*
APA Anna! Most az a legfontosabb, hogy segíts! *(Odarohan a lépcsőfeljáróhoz, s*

*elkezd beszögezni. Anna utána szalad, közben hirtelen megpillantja a Schmürzöt. Megmerevedik, megvetően végigméri, majd vállat von) Tartsd a deszkát, drágám, keresek egy szöveget. *(Kotorászik a szerszámoszládaiban, előhúzza egy szöveget)* Igazság szerint persze csavart kellene behajlítani, de az olyan veszélyes.*

ANYA Hogyhogy veszélyes?

APA Először is nincs csavarom. Másodszor, nincs csavarhúzó se. Harmadszor, sose tudom, merre kell csavarozni.

ANYA Hogyhogy merre merre, hát erről erre... *(Fordítva mutatja, mint ahogy kell)*

APA Nem, nem, erről erre. *(Úgy mutatja, ahogy kell.)*

Az utcán végighömpölyög a hang. Zenóbia hisztérikusan felüvölt

ZENÓBIA Gyorsan, igyekezz!

APA Azt sem tudom, hol áll a fejem ... és te még feltartasz. *(Szögez)*

.ANYA Hogyhogy feltartalak?

APA Ne vitázzunk, édesem. *(Odaugrik hozzá, hevesen átöleli)* Nocsak, milyen könnyen elveszíttem a fejemet... *(Visszatérdel a deszkához)*

ZENÓBIA Éhes vagyok.

ANYA Amalé, adjon valamit a kicsinek!

A cseléd lány abbahagyja a rámolást, óvatosan kikerüli a Schmürzöt

AMÁLÉ Igen, asszonyom. *(Zenóbiához)* Mit kérsz? Tojást, tejet, rakott krumplit, zabkását, kakaót, kávé, vajjas kenyeret, barackleváros kenyeret, szőlőt, gyümölcsöt, főzeléket?

ZENÓBIA Nem. Enni akarok.

AMÁLÉ Rendben. *(Odaad neki egy csomag kétszersültet)* Nesze, egyél, ha semmi sem kell. *(Újra elmegy a Schmürz előtt, feltűnőzve kikerüli)*

Az apa leteszi a kalapácsot, feláll

APA Na! ... ezzel is megvolnánk ... Vég-re kinyújtóztathatom öreg csontjaimat ... *(Kéjesen nyújtózik)*

ANYA Sok nyújtózásnak híg bőr az ára. APA Tessék?!

ANYA Mondom: sok nyújtózásnak híg bőr az ára. Mindig így van, ha a bőr kitágul, a pecér szállítja az árat. Tudhatnád, ez egy régi normandiai közmondás. Nem ismered?

APA Ugyan miért kellene ismernem? ANYA Hát már arra sem emlékszel, hogy sintér voltál Normandiában? Hajdanán? Azelőtt?

APA Nem... kiment a fejbemből ...

ANYA Arromanches-ban...

APA Nocsak... No lám?! *(Megvakarja a szakállát)* Nagyon különös. *(Odamegy a Schmürzhöz, teljes erővel pofonvágja, majd elgondolkozva visszajön)* Meglep, amit mondasz.

ANYA Miért lep meg?

APA Egyszerűen csak meglep. Meglep, és kész. Tökéletesen elfelejtettem. *(öklével a tenyerét csapkodja)* Nos, Amalé, hogy állunk a rámolással? Befeztete? *(Körül-néz)* Egészen lakályos itt.

Az anya odamegy a Schmürzhöz és bele-rúg.

ZENÓBIA *(aki a pohárszéket bámulja)*
Undorító !

APA Tessék? Valami baj van?

ZENÓBIA Meddig folytatjuk még? Hányszor kell még a, éjszaka kellős közepén kapkodva felől ózni, s otthagyni mindent, a holminkat, a napot, a fákat? ...

APA De hiszen tulajdonképpen szerencsénk van... nézd csak meg ezt a lép-csőt ...

ANYA Ó, a kicsinek igaza van, ez a lép-cső nem valami fényes.

APA Márpedig é azt mondom, hogy nem rossz. Egy ilyen lépcsőn sötétben is fel lehet mászni... *(Pár lépcsőfokot felszalad, majd visszajön)*

ANYA Szerintem mind egyforma. *(Leporolja a kezét)*

ZENÓBIA Hogy lehetsz ilyen álszent?

Odalenn saját szobám volt ...

APA Hogyhogy s. ját szobád? Éppúgy három szobánk volt, mint itt. Te a nappaliban aludtál.

ZENÓBIA De nem, nem... én nem tegnapról beszélek .. hanem arról, ami az-előtt volt, odalenn

APA *(az anyához)* Saját szobája volt? ANYA Nem emlékszem tisztán. *(Zenóbiához)* Saját Szobád volt?

ZENÓBIA Igen, saját szobám, a tietek mellett, szemben a kis szalonnal.

ANYA Milyen kis szalonnal?

ZENÓBIA A ki. szalon: vörös fotelek, velencei tükör piros selyemfüggöny. Még a szőnyeg is piros volt, a csillár meg aranyozott

ANYA Mondd csik, Zenóbia, biztos vagy abban, amit mondasz?

ZENÓBIA Igen, biztos vagyok abban, amit mondok.

APA Márpedig é nem emlékszem semmi-re... Akkor te, egy gyerek, hogyan is emlékezhetnél?

ZENÓBIA Épp azért, csak a fiatalok tudnak emlékezni, az öregek mindent elfelejtenek.

APA Zenóbia, tiszteld a szüleidet!

ZENÓBIA Hat szobánk volt.

ANYA Még hogy hat? Nahát? Ki győzne hat szobát tisztán tartani?

ZENÓBIA Amalénak is külön szobája volt! És ő sem volt itt!

APA Kicsoda ne volt itt?

ZENÓBIA Ó! Rámutat a mozdulatlan Schmürzre)

Nagyon hosszú c

ANYA *(figyelmesen)* Zenóbia, kislányom, kiről beszélsz?

APA Legjobb lenne, ha lepihennél.

Időközben Amalé kiment a kertbe. Az apa és anya lassan közelednek Zenóbia felé

ANYA Hiszen áthatod, nincs itt senki. *(Odamegy a Schmürzhöz és rávág)* Lát-hatod. *(Liheg)*

ZENÓBIA *(elbizonytalanodik)* Hat szoba... magunk voltunk ... az ablak előtt a fák ...

APA *(megvonja a vállát)* Fák! Még hogy fák... *(Odamegy a Schmürzhöz, rávág. Megtörlí a kezét)*

ZENÓBIA Világos szobák...

AMÁLÉ *(visszajön)* Uram...

APA Mit akar már megint?

AMÁLÉ Itt csak két szoba van. Én hol fogok aludni?

APA Nos... mi, a feleségem, a lányom meg én a másik szobában alszunk... maga, maga pedig itt alszik ...

AMÁLÉ *(határozottan)* Nem.

APA *(zavartan nevet)* Nem... szóval

nem... egyszerűen nem... hát akkor...
ANYA (az apához) Majd fabrikálsz neki egy paravánt. (Amaléhoz, durván) Mi lenne, ha döntene?
AMALÉ (vállat von) Ha az úr készít egy paravánt. (Odamegy a Schmürzhöz, és meggyőződés nélkül pofonvágja) Ha van paraván, hajlandó vagyok itt aludni... (Újra vállat von, majd néhány konyhaedénnyel a kezében átmegegy a másik szobába)

Csönd

ZENÓBIA Látod... már csak két szobánk van. Tudtam előre.

Az apa leül, úgy látszik, mintha - a darab folyamán először - egy kicsit megzavarodott volna

APA Két szoba... nem is olyan rémes... másoknak még ennyi sincs... ZENÓBIA (ijedten) De hát végül is miért... miért...

ANYA Mit miért?

ZENÓBIA Miért menekülünk mindig, ha meghalljuk a hangot?

Az apa és az anya behúzza a nyakát

Mit jelent ez a hang? Mondjátok meg!

Mondjátok meg, kérlek, máma...

ANYA Zenóbia, csillagocskám, százsor megkértünk már, hogy ne kérdezd ezt.

APA (kitérően) Nem tudjuk. Ha tudnánk, megmondanánk.

ZENÓBIA Pedig te mindent tudsz. Általában. APA Általában igen. Csakhogy a körülmények különlegesen. Aztán meg én többnyire csak azokhoz a dolgokhoz értek, amiknek konkrét jelentőségük van, nem a csodákhoz.

ZENÓBIA Ennek a hangnak nincs konkrét jelentősége?

APA Alapjában nincs.

ANYA Ez csak amolyan kép.

APA Jelkép.

ANYA Szimbólum

APA Figyelmeztetés. És nem szabad összekeverni a képet, a jelképet, a szimbólumot és a figyelmeztetést magával a dologgal. Súlyos tévedés volna.

ANYA Fogalomzavar.

APA (az anyához) Jobban tennéd, ha nem ártanád bele magad. Végül mégiscsak a te lányod.

ZENÓBIA De ha nincs konkrét jelentősége, akkor miért költözünk egyre feljebb? APA Elővigyázatosságból.

ZENÓBIA Még akkor is, ha egy hatszobás lakásból, ahol magunk voltunk, egy kétszobásba kerülünk? (Ránéz a Schmürzre)

APA Fő az elővigyázatosság! (Odamegy a Schmürzhöz, leköpi, visszajön) ZENÓBIA Saját szobám volt, lemezjátszó,

lemezek, most meg semmim sincs! Kezdetünk mindent előlrol.

APA Még hogy előlrol! (És ez a II. Henrik korabeli pohárszék? Ez talán semmi? Igazán kitűnő.)

ANYA Semmi okod a panaszra. Gondolja a többiekre!

ZENÓBIA Milyen többiekre?

ANYA Vannak, akiknek rosszabbul megy a soruk, mint neked.

APA Mint nekünk. (Elégedetten) Bizony ám! Két szoba a mai nehéz időkben...

ANYA (szavai)

Nehéz idők, súlyos percek,

Néha hallom, ahogy perceg ...

(Elakad) Ez nem az...

APA Nagyon jól indult, miért nem folytatod?

...

ANYA A kimerültség ...

APA Nekem tetszik ez a lépcső. (Odamegy, megveregeti a karfát) Tölgy. ANYA Bükk. Csak olyan, mint a tölgy. APA Még hogy bükk ... nem, szívem. Akkor inkább fenyő, nem mondom, de bükk? Tudod a bükk ... hm... hogy is mondom... szóval a bükk ...

ANYA Merre van a konyha?

APA (rámutat egy ajtóra) Valószínűleg arra. ZENÓBIA (bizonytalanul újra kezdi) Odalenn saját szobám volt, a falak tetőtől talpig kékre festve, mint valami fiúszobában, közepén egy kis íróasztal, jobbra a fiókban sztárfotók, alatta az iskola-füzetek, könyvespolc, a kertben zöldelltek a fák, az ablakon egész nap besütött a nap, mintha egész évben május lett volna, tizenkét május harmincegy vasárnap, s a vasárnapok: a savanyú cukor és a viasz illata, az ágyon csipke-terítő, igaz csak utánzat, mégis nagyon szép, teás vízbe áztattuk be, hogy meg-kapja azt a jellegzetes vörössárga színét. Vasárnap estéknél táncoltam.

ANYA Drágám, a te korodban az ember még nem az emlékeiből él.

Az apa kinyitott minden ajtót, a faliszekrényt, a pohárszék ajtaját is. Közben ökölcsepásokat mér a Schmürzre

APA Tessék: a kijáratú ajtó, azért nevezik így, mert a folyosóra néz. ZENÓBIA És mit néz? APA Hányszor mondom, Zenóbia, hogy ne vegyél mindent betű szerint.

ZENÓBIA (mormolva) Mit ne vegyek?

(Megvonja a vállát)

APA Zenóbia, megírtad a házi feladatot? (Kimegy a lépcsőházba, látni, ahogy a szomszéd lakás ajtaján matat. Visszatér, miközben Zenóbia szórakozottan ácsorog) A szomszéd jóra való embernek lát-szik.

ANYA Láttad?

APA Nem, de megnéztem a névtábláját.

ANYA Te szoktad mondani, hogy a név-tábla nem jelent semmit.

APA Tanácsadó.

ANYA Ez még jól jöhet.

Amalé visszatér

AMALÉ Mit tegyek fel ebédre?

ZENÓBIA Az ebédre vagy a gázra?

AMALÉ Mit főzök?

ANYA Együnk hideget?

ZENÓBIA Mit? Hideget?

APA Ideget?

AMALÉ Főtt marhát, levest, retket, darát, rombuszhalat, sárgarépát, gombócot. Vagy inkább angolnát, szalámit, frikandót, ecetes mártással leöntött disznófejet, kagylót. Klapkatojást?

ANYA Nézzük csak, mi maradt tegnapról?

AMALÉ Laska.

ZENÓBIA Halaska?

APA Nem akarok laskát, illetve a mai éjszaka után...

ANYA Ha más nincs, csinálja meg a laskát, fiam.

AMALÉ Felesleges megcsinálni, már megvan.

ANYA Akkor főzze meg.

AMALÉ Megfőzhetem. (Kimegy a konyhába)

APA Vajon milyen tanácsot adhatna? ANYA

Kicsoda? (Odamegy és pofonvágja a

Schmürzöt)

APA (beleroskad a fotelba és pipára gyújt)

Hát a szomszéd.

ANYA Ja, a tanácsadó.

ZENÓBIA Mama, bekapcsolhatom a rádiót?

ANYA (az apához) Bekapcsolhatja a rádiót?

APA A rádiót... (Megvakarja a fejét) De hol van? Beletekertem a kockás abroszba. Felhoztad?

ANYA Én nem... én a régi fekete bőröndöt hoztam, a szennyesszakót meg a konzerveket.

APA Nálam volt a fonott kosár, a szerzőszámok, a deszkák ... (Kiabál) Amalé! Amalé!

Belép Amalé

ANYA Nem találjuk a rádiót. Maga mit hozott, amikor megérkezettünk? ,

AMALÉ Az állólámpát, az evőeszközt, az utazóládát, az üvegállványt, a kenyértartót, a cipőtartót, a porszívót, a saját holmimat ..

APA A sárga abroszt természetesen lenn hagyta, igaz?

AMALÉ Nem mondta senki, hogy hozzam. (Odamegy, pofonvágja a Schmürzöt)

Az anya megcsóválja a fejét

APA Nos, a rádiót leírhatjuk. ANYA Úgy sem hallgattuk soha.

Zenóbia kimegy

ANYA Ideges a kicsike. APA Ugyan miért? ANYA Fogalmam sincs.

Csönd

APA Meglátogatom a szomszédot.

ANYA Menj csak, menj, legalább lefoglalod magad. (Előveszi a kézimunkakosarat)

Az apa kimegy és nyitva hagyja az ajtót. Látszik, ahogy kopog a szemközti lakás ajtaján. Kinyitják, belép, az ajtó bezárul. Csönd. Zenóbia visszajön

ZENÓBIA (fenyegetően) És most mi lesz?

ANYA (köt) Majd az apád elboronálja.

ZENÓBIA Szóval megint marad minden a régi. Élünk ugyanúgy, mint azelőtt, csak egy kicsit rosszabbul, dolgozunk ugyanúgy, mint azelőtt, csak egy kicsit hanyagabbul, megmaradnak ugyanazok a mozdulatok, csak lanyhábbak lesznek. Es múlnak az évek, és a nappalok olyanok lesznek, mint az éjszakák, míg-nem egyszer csak újra felhangzik a hang, s mi feljebb mászunk, valamit elhagyunk ... és már csak egyetlen szobánk lesz... s abban az egyben is vár ránk valaki.

ANYA (gyöngéden) Hallgass, kicsikém, félrebeszél.

ZENÓBIA De velem mi lesz?

ANYA Apád elboronálja, mondtam már. Számítatlan megoldás kínálkozik.

ZENÓBIA Elismered legalább, hogy gondot okozok?

ANYA Zenóbia, elég legyen! A szülők gondjairól a gyerekek csak akkor tudhatnak, ha a szülők elismerik őket.

ZENÓBIA A gyerekeket vagy a gondokat?
ANYA Nekünk, hála istennek semmi gondunk! *(Feláll és az ollóval vadul bele-szúr a Schmürzbe)* Nem is értem, mit nyugtalanokodsz?

Belép az apa a szomszédal

APA Hadd mutassam he kis családomat. Anna, a feleségem... Zenóbia, a lányom.

SZOMSZÉD Asszonyom!

APA Gareit úr ...

ZENÓBIA Régóta ismerjük egymást. *(Csönd)* Velünk szemben lakott már akkor is, amikor még megvolt a saját szobám és a lemezjátszóm.

APA *(krákog)* Hm... nos, gondolom felesleges, hogy végigvezessem, miután a maga lakása pontosan ugyanilyen.

ZENÓBIA Már csak azért sem érdemes, mert azelőtt ő lakott itt ...

APA *(tülkiabálja)* A pohárszék, amint látja, semmivel sem rosszabb a magáé-nál...

A szomszéd a Schmürzöt nézi

SZOMSZÉD *(halkan)* Ugyanolyan, mint a miénk.

APA *(ugyanaz a játék)* Nem de... úgy vélem, mind egyformák...

A Szomszéd belerúg a Schmürzbe

ZENÓBIA Ő is ugyanúgy költözött, mint mi, egyre feljebb.

SZOMSZÉD Micsoda memória!

APA *(hízelegve)* Gondolja?

SZOMSZÉD Úgy bizony. Különöseket ezek a mai fiatalok ...

APA *(nyugtalannul)* Mit ért ezalatt?

SZOMSZÉD Azelőtt ugyebár, valahogy nem voltak ennyire egyformák...

ANYA *(meggyőzve)* Mennyire igaz!

ZENÓBIA Hogyhogy nem voltak egyformák? Azelőtt maguk voltak a gyerekek, akkor hogyan akarják összehasonlítani?

SZOMSZÉD *(az apának)* A maga lánya túl sokat gondolkozik.

APA *(magyarázkodni kezd)* Zenóbia, kis-lányom, ugyebár az összehasonlítás és az idő viszonyára gondoltál?

ZENÓBIA Ki *kit* hasonlít össze *kivel*? Talán te, azzal az idióta szemlélettel, te akarod összehasonlítani azt a kisfiút, aki azelőtt voltál, azzal a lánnyal, aki most én vagyok?

APA Zenóbia! Most már elég legyen!

SZOMSZÉD Persze a kedves lányuk rátapintott valamire. Nevezetesen: az elfogulatlan megfigyelő esetére.

ZENÓBIA Ilyen nincs.

SZOMSZÉD *(kényelmesen elhelyezkedik)* Kíváncsian várom, hogy beavasson, mi-ért nincs?

ZENÓBIA Aki megfigyel, az nem lehet elfogulatlan, hiszen az a vágya, hogy megfigyeljen. Ha pedig csak úgy szórazottan figyelget, akkor viszont nem jó megfigyelő.

APA Talán... hm... nem lehet valaki *alkatilag* elfogulatlan? *(Odamegy, megüti a Schmürzöt, visszajön)*

ZENÓBIA És ki *alkotta* meg? SZOMSZÉD Az iskolában ránevelték az elfogulatlanságra.

ZENÓBIA Hogyhogy ránevelték? És kik nevelték rá? Talán a szülei? *(Fintort vág, megvetően)* Ugyan ki dönti el, hogy valaki elfogult?

APA *(kitör)* Ami sok, az sok! Elhallgatnál végre?!

ZENÓBIA *(nagyon nyugodtan)* Hallgatok.

Csönd. A szomszéd a térdein dobol, az anya megüti a Schmürzöt, „aki” a sebeit ragasztgatja. Az anya letépi az egyik ragtapaszt, s nehézkesen visszajön

SZOMSZÉD A maguk lánya elragadó teremtés.

APA *(megkönnyebbülten)* Istenem... ami tőlünk tellett ... talán mindjárt az elején ezzel kellett volna kezdeni. Így sokkal könnyebb. Folytatom is, ha megengedi. *(Nagyvilági hangon)* Az Ön fia, akit az imént megismertem, szintén beleváló fickónak látszik.

ZENÓBIA Már megint azt akarod, hogy a fiával játsszam? Kinőttem már a papásmamásból!

APA *(durván)* Elegendő legyen! *(A szomszéd-hoz)* Nem fér a bőrébe az ebugatta, igaz? Ha... ha!

SZOMSZÉD Hja kérem, idestova betölti a tizenhétet ...

ZENÓBIA Mit tölt be? S hova? SZOMSZÉD Mondom idestova ... ANYA *(a szomszédnak)* Áthozhatná egy-

szert, a kicsike biztosan örülne. ZENÓBIA Ha Xavier látni akar, nem kell hogy az apja áthozza.

Senki nem hallgat rá, ha megszólal

SZOMSZÉD Hát akkor, köszönöm a szíves vendéglátást, Xavier boldog lesz, hogy megismerheti Zenóbiát.

APA *(az anyához)* Mit gondolsz, nyilatkozunk?

ANYA Azt hiszem, jó volna. Tudod, a lányunk öregszik. *(Valamit a férje fülé-be súg)*

A szomszéd feláll, odamegy a Schmürzhöz, gonoszul hátracsavarja a karját, majd visszazúdul

APA Igazad van.

ANYA Minden ettől függ.

APA *(a szomszédhoz)* Hogyan képzelte lebonyolítani a dolgot?

SZOMSZÉD Azt hiszem az ő korukban...

ANYA *(gyorsan, az apához)* Persze, Leon, persze, a szerelem ...

APA Rendben. *(Feláll és bejelenti)* Hitvallás.

ZENÓBIA Ó, lá, lá... *(Felkel, kimegy a konyhába)*

ANYA *(szomszédhoz)* Micsoda diszkréció! A jólneveltségére igazán nem lehet panasz!

SZOMSZÉD Elbűvölő. Nagy mázlista a fiam.

APA Egy kis figyelmet, ha szabadna kér-nem. *(Megismétli)* Hitvallás. *(Szünet)* Távol álljon tőlem, miként azt a könyvekben és a valóságban gyakran tapasztaljuk, hogy a világgal és a haladás zarnoki ellensége legyek. *(Megtörli a homlokát)*

ANYA *(halkan)* Rajta, Leon, még sosem kezdted ilyen jól!

Az apa int, hogy hallgasson, és koncentrál. A szomszéd öntelten figyel, a hamutartót a Schmürz fejére borítja

APA Mindazonáltal meg kell jegyezzem, hogy ha rajtam állna, a mai hamis eszmények már régen átadták volna a helyüket a megbízhatóbb értékeknek, úgy-mint erkölcs, hal dő eszmék, szülők szeretete, fizikai tudományok előrehaladása, utcák világítása, miként már régen zúzdába küldtük volna mindeme inga-tag demagógia rothadó termékeit is ... úgymint... hm... úgymint a hajdani birodalomépítők, akik művüket a közügyre és a kötelességérzetre alapozták...

SZOMSZÉD *(az anyához)* Kicsit eltért a tárgytól, nem gondolja?

ANYA *(szomszédhoz)* Nekem is volt egy ilyen érzésem.

APA *(természetes hangon)* Sajnos nekem is! Cserbenhagytak a szavak.

ANYA Tudod, a lányodról meg a fiáról van szó.

SZOMSZÉD Persze! Ma a fiataloknak kell az érdeklődés középpontjában állniuk.

APA Megpróbálok újra. *(Szónokiasan)* Micsoda öröm látni e fiatal rügyek fakadását ... *(Hirtelen megáll)*

ANYA Folytasd, Leon, nagyon jól kezdted.

APA Kifogytam a jelzőből.

Belép Amalé

AMALÉ Ez a konyha bűdös, mocskos, undorító, ocsmány, émeletlítő, elviselhetetlen, kibírhatatlan és a többi és a többi. És mégis, visszamegyek. *(Kimegy)*

ANYA *(Amaléra mutat)* Vegyél példát róla.

APA Ó! Ócsárló jelzőket találni könynyű ... De a 'rügyek... na, próbáld csak meg... folytatd, ha tudod...

ANYA Zöldellő fiatal rügyek.

APA Nem, nem, a zöldellő túlságosan sötét. Én inkább a mogyorócsérjék zsenge zöldjét szeretném felidézni, vagy a hársfatea világ s árnyalatát, ami áthajlik pszitáciázöldke, s ettől az ember rögtön úgy érzi, mintha a torkában dobog-na a szíve, tavasszal, amikor a telis-tele-szart ösvényen Sétál.

ANYA Node, Leon!

APA *(örjöng)* De ha egyszer ezek a disznók mindig a legszebb pázsit közepén tolják le a nadrágjukat! . Mondd meg, miért? Miért? *(Tajtékzik)*

ANYA Nyugodj meg!

APA *(megnyugszik)* Igazad van. *(Szónokol)* Milyen öröm tölt majd el, midőn meglátjuk e lágyan egybefonódó ... két fiatal fej... egybefonódó... füleit ...

ANYA Ejnye, Leon! Miket beszélsz összevissza?

APA De ha egyszer azt mondtam, hogy a lágyan egybefonódó két fiatal fej ... ide még kell valami, nem? Valamijük csak egybefonódik. Nem?

ANYA A karjuk ...

APA Egy fejnek nincs karja ... ! SZOMSZÉD Ami elvont, annak nincs kar-

ja, kedves asszonyom. Például a mezőgazdaságnak sincs.

ANYA És a milói Vénusznak? Talán az is elvont?

Az apa gondolatába merülve odamegy a Schmürzhöz, megüti, majd visszajön

APA Eltértünk a tárgytól. *(Az anyához)* Kérjem meg a kezét?

ANYA Várj, ne kapkodj ... különben is,

ez az ő feladata. A vőlegény apja kéri meg a menyasszony kezét, nem pedig a menyasszony apja a vőlegényét.

Zenóbia visszajön, kezében szendvics, beleharap

ZENÓBIA Ocsmány a konyha. Sokáig bohóckodtok még?

ANYA (a szomszédhoz) A lányom szabad természet, de modern felfogású vagyok, és úgy vélem, hogy a mai fiataloknak biztosítani kell a szólásszabadságot.

A Schürz összerogy, az apa nézi, kimegy a konyhába, behoz egy kancsó vizet, s a Schürz fejére önti: az kínlódba talpraáll, az apa belerúg az arcába, eközben az anya folytatja

Amennyire hívő vagyok ... hova vagyok, illetve híve vagyok, ez az, szóval amennyire híve vagyok a kiskorúak szigorú nevelésének, hogy mielőbb ráébredjenek, nem csupa tejfő az élet, olyannyira vallom azt is, hogy idősebb korban hagyni kell a fiatalokat, hadd boldoguljanak maguk, mint törékeny csónak az élet langyos vizén.

ZENÓBIA Tökéletesen hibbant elmélet. (Nagyot harap a szendvicsbe) SZOMSZÉD Mintha csak Xavier-t hallanám! Kitűnően megértik majd egymást.

Zenóbia kimerülten egy székre hanyatlik, leveszi a cipőjét, és megvakarja a lábát. Kívülről hirtelen felhallatszik a HANG. Az apa, az anya és a szomszéd föl pattan, megmerevedik. Amalé lép be, még Zenóbia is ijedten abbahagyja a lábvakarást. Egyedül a Schürz nem reagál. A HANG el-hal, mindenki föllélegzik, kivéve a Schürzöt

ANYA Az az érzésem, nem sokáig élvezhetjük e pompás kis lakás előnyeit.

AMALÉ Akkor most mit csináljak? Mossak, vikszeljek, sikáljak, mosogassak, fényesítsék, törülgessek, söpörjek, suvicoljak, tollsöprűzzek, gereblyézzek? Hagyjak abba mindent, vagy folytassam?

ANYA Folytassa csak, folytassa!

APA Egy ideig biztosan maradunk. Mondjuk egy hónapig... illetve egy darabig...

Osztom az álláspontját, ám-bár talán mégis hasznosabb volna, ha hazatérnék, és ellenőrizném a perióduskönyvben a feljegyzéseimet.

APA (kifelé kíséri) Nem sűrgetjük. (Kitelessékeli) Viziontlátásra. (Beccukja az ajtót) Végre! Hogy ez mennyit tud fecsegni!

ANYA Az már igaz. De tudod, szöveget ütött a fejemben, amit a kicsi mondott. Úgy rémlik, tényleg láttam már valahol ezt az embert.

APA (nem figyel oda) Mégiscsak kellemesebb szűk családi körben. (Keresgél a csomagokban, előhúz egy korbácsot. Leveti a zakóját, és hihetetlen kegyetlenséggel korbácsolni kezdi a Schürzöt)

ANYA Főleg az a szemölcs, az orra mellett, mintha láttam volna már valahol. De hol? És mikor?

APA (higgadtan) Nekem is rémlik.

ANYA Futólag találkozhattunk.

APA Nincs rajta semmi különös. ZENÓBIA (álmódzik) Azelőtt, amikor még megvolt a saját szobám, s megvol-

tak a lemezek is, s Xavier-nek is saját szobája volt, szemben az udvarban, általában lemezeket cseréltünk. Így mindkettőnknek kétszer annyi lemeze volt. Az apa ugyanolyan ütődött, mint régen. (Ránéz az apjára, üvölteni kezd) Mit csinálsz?! Mit csinálsz vele?! Azonnal hagyd békét!

APA (feléje fordul, kifejezéstelen arccal) Mikor hozza már Amalé azt a laskát? ANYA (kifejezéstelen arccal) Igaz is, rég meg kellett, hogy főjjon.

Zenóbia lesújva kimegy a konyhába

APA (újra korbácsolja a Schürzöt, majd pihen egyet, megtörli a kezét, kiszáradt torokkal odaszól a feleségéhez) Kicsomagoljak? Kipakolhatnám a fekete bőröndöt, mielőtt Amalé talál.

ANYA Ó, drágám, nagy segítség volna. Azt hiszem, a villa egyébként is az alján van. A paravánt se felejtésd el, drágám.

APA Nem, dehogy, rögtön összeütöm, mi helyet ettünk. (Megdörgöli a kezét, körül néz) Egészen otthonosan érzem magamat. (Meggpuszítja a feleségét)

Belép Amalé, a kezében gőzölgő tál, Zenóbia kenyérkosarat és egy kancsó vizet hoz. Az anya terít

ZENÓBIA (aki látta, hogy az apa megcsokolja az anyját) Nézzétek, eljárt már fölöttetek az idő...

ANYA Kislányom, ez kortalan dolog, ezt mindig lehet csinálni.

ZENÓBIA Csakhogy én már felnőttem, s ha látom: undorodom! Undorodom!

Az anya és az apa leülnek és elhelyezkednek

APA A szerelem sohasem lehet undorító. ZENÓBIA A szerelem, talán. (Leül) Nincs étvágyam. (Amaléhoz) Különben is ki-hült. APA (szed az ételből) Hüüm! ... Micsoda illat! AMALÉ Laska-illat. ANYA Ígycsiklandó! Hagyja csak itt a tálat, fiam, majd kiszolgáljuk magunkat.

Amalé odaadja a tálat, s elindul kifelé. Kikerüli a Schürzöt. Az apa eszik, úgy lát-szik, észre sem vette. Csak amikor Amalé már a konyhaajtóhoz ér, akkor szól rá, röviden

APA Amalé ... Nem felejtett el valamit?

Amalé rezignáltan visszajön, felveszi az osztort, és korbácsolni kezdi a Schürzöt

ANYA Kitűnő!

Zenóbia a karjaiba temeti a fejét, befogja a fülét, s az asztalra borul. Az anya és az apa eszik, Amalé korbácsol

APA Fenséges!

ANYA Remek!

APA Isteni!

ANYA Pompás!

Lassan lemegy a függöny

KETTŐ

Manzárdszoba, még mocskosabb, mint az előző. Ugyanazok a csomagok. Kevesebb az ajtó. A helyiség, ahol vagyunk, nem nap-

pali, inkább olyan mindenesszoba: - asztalon rezsó, a másikon lavór stb. A háttérben kijáratú ajtó, ugyanúgy, mint az előző felvonásban. Ezenkívül már csak egy ajtó van, abba a szobába nyílik, ahol a szülők és Amalé alszik. Zenóbia egy nyomorúságos diványon fekszik. A Schürz állapota, ha lehet, még nyomorúságosabb, mint az előző felvonásban, a lábán levő véres sebet kötözgeti, előbb azonban egy koszos rongydarabbal elhessentgeti a legyeket. Amikor felmegy a függöny, Zenóbia az ágyon fekszik, Amalé mellette ül az ágy szélén, s egy régi szveter fonalát gombolyítja. A sarokban a lépcső folytatódik, csak keskenyebb, s láthatóan rozoga

ZENÓBIA Milyen nap van ma?

AMALÉ Hétfő, szombat, kedd, csütörtök, húsvét, karácsony, ádventvasárnap, vírágvasárnap, farsangvasárnap, pünkösdvasárnap vagy nem is vasárnap.

ZENÓBIA Lassan megy az idő.

AMALÉ Szűk a hely.

ZENÓBIA Beakadt? Elállják az útját? Valaki visszahúzza? Egyáltalán hova megy? A nagymutató után?

AMALÉ Hol itt bukan fel, hol ott. ZENÓBIA Most nincsenek itt, adj neki egy pohár vizet.

AMALÉ (ránéz, rezzenéstelenül) Tessék?

ZENÓBIA (állával a Schürz felé int) Adj neki egy pohár vizet.

AMALÉ (színtelen hangon) Kinek?

ZENÓBIA (csönd - megvonja a vállát, nem emeli fel a hangját) Kérek egy pohár vizet.

Amalé ránéz, habozik

Szomjas vagyok.

AMALÉ Biztos, hogy szomjas vagy?

ZENÓBIA Nem. Neki akarom adni. AMALÉ

De hát kiről beszélsz? ZENÓBIA (hosszasan ránéz, majd elfordítja a tekintetét) Miért maradtam ágyban?

AMALÉ Nem jól vagy. Rosszul érzed magad. Megromlott az egészséged. Nyugtalanító tünetek mutatkoznak. Állapotod nem kielégítő.

ZENÓBIA Beteg vagyok?

AMALÉ Nem bizonyítható, hogy beteg volnál.

ZENÓBIA A lépcső miatt van. Nagyon siettünk. (Körül néz) Aligha költözzünk vissza.

AMALÉ Itt már konyha sincs.

ZENÓBIA Csak ez a szoba. Mi a neve egy ilyen helyiségnek?

AMALÉ Nincs neve. Hacsak nem odú, nyomortanya, padlásszoba, benyíló, ürge-lyuk, ürge nélkül, legalábbis remélem.

ZENÓBIA De miért vagyok beteg?

AMALÉ Tudod, ami azt illeti, én sem vagyok valami virgonc. Az apád és az anyád feje fölött pedig hamarosan összecsapnak a hullámok ...

ZENÓBIA Milyen hullámok?

AMALÉ (vállat von) Fenyegető hullámok.

ZENÓBIA Azonkívül, hogy egyre hibbantabbak, én semmi fenyegetőt nem érzélek.

AMALÉ (mélyen a szemébe néz) Semmit?

ZENÓBIA (csönd) Mit kötsz?

AMALÉ Szvettért, mellényt, zsbót, pulóvert, pruszlikot.

ZENÓBIA Kardigánt.

AMALÉ Ahhoz kevés a fonál. Itt, a könyökénél teljesen elkopott. Annak, amit most kötök, nem lesz ujja.

ZENÓBIA Kössél pelerint.
AMÁLÉ Á, lehet, hogy nem is tudom befejezni.
ZENÓBIA Amálé, mi ez a hang? AMÁLÉ (elfordítja a fejét) Milyen hang? ZENÓBIA Hát a HANG...
AMÁLÉ Százféle hang van. Például állathang...
ZENÓBIA (közbevág) Nem... Nem ... a HANG... tudod, amikor költözünk ... az éjszaka kellős közepén és mászunk, mászunk egyre feljebb, mint az örültek, s ott felejtünk mindent a nagy sietségben, mindennek neki megyünk. Miért nem maradunk? Legalább egy-szer... egyetlen egyszer? Mitől félünk? Ez olyan groteszk...
AMÁLÉ Nem félünk... felmegyünk a lépcsőn, és kész.
ZENÓBIA És ha maradnánk? Ha maradtunk volna?
AMÁLÉ Senki sem marad.
ZENÓBIA És most odalenn mi történik? Semmit se hallani... Soha nem hallani semmit... Mi lenne, ha hallgatoznánk? Ha lemennénk?
AMÁLÉ Lázás vagy. Hőemelkedésed van. Előnt a melegség. Gyorsul a molekulák mozgása.
ZENÓBIA Szeretnék lemenni.

A Schmürz váratlanul a lépcsőfeljáró felé vonszolja magát

AMÁLÉ Az apád beszögezte a feljáratot.
ZENÓBIA Felfeszítem a deszkákat .. Le akarok menni ... Kíváncsi vagyok, ki lakik nálunk... Sőt!... Lemegyek egészen a földszintig, egészen a régi szobáig, s megkeresem a lemezjátszóm... (Feláll, lázasan botladozik. Amálé támogatja)
AMÁLÉ Feküdj vissza! Bújj az ágyba! Nyújtózz el! Pihenj le! Nyugodj meg!

A Schmürz odavonszolja magát a csapóajtóhoz, s összegömbölyödik, mint egy ál-lat

ZENÓBIA (elindul a lépcső felé, látja, hogy a Schmürz elállja az útját. Reménytelenül legyint, rátámaszkadik az asztal-ra) Adj egy pohár vizet.
AMÁLÉ (feláll, a lavórban levő kanocsóból vizet tölt egy pohárba, odaadja Zenóbiának, s anélkül, hogy ránézne, át-megy a másik szobába)

Zenóbia egyedül marad. fogja a poharat, s bátortalanul odanyújtja a Schmürznek. A Schmürz feléje kap, kiüti a kezéből, a lány hátrál, ráborul az ágyra, és sírva fakad

AMÁLÉ (belép, összesöpri az üvegszilánkokat, visszatesz mindent a helyére. Nem néz rá a Schmürzre, odamegy Zenóbiához és megsimogatja) Ne sírj.

Zenóbia összerázkodik, kifújja az orrát. Nyílik a kijáratú ajtó, s belép először az anya, majd az apa. Külsőjük, viselkedésük szertartásos

APA Szegény ember, kicsoda balszerencse. Kétségtelen .. ha jól meggondoljuk, hozzá képest, igazán nem panaszkodhatunk.
ZENÓBIA (ül az ágy szélén, Amálé végzi a dolgát) Hogy van Xavier?
ANYA Nézd csak, kislányom... hiszen alig ismerted.

APA Alig két napja lakunk itt, Xavier olyan volt, mint valami jó szomszéd.
ANYA Semmiképp ne vedd a szívedre! Nem mondom, ha a fivéred lett volna, az más ... vagy mondjuk ...
APA Az unokaöcséd.
ANYA Az unokabátyád.
APA A fiad.
ANYA A vőlegényed.
ZENÓBIA (szárazon) Xavier meghalt? APA Ugyan!... csak tudod... gyengélkedik.
ANYA Tegnap temették... Szegény kicsike.
ZENÓBIA (szenvtelenül) Xavier meghalt.
ANYA Még nézni is rossz, mennyire szenvednek a szülei.
APA Bizony, sok megpróbáltatást kell kiállniuk. Mi igazán szerencsésebbek vagyunk. (Körülnéz, megdörzsöli a kezét, odamegy, pofonvágja a Schmürzöt. visszajön)
ANYA Bizony, rájuk jár a rúd.
ZENÓBIA Ó, majd ezt is megmagyarázzák. Nálunk mindenki mindent megmagyaráz. (Megvonja a vállát) Még mi is. Különösebb erőfeszítés nélkül.
APA Csakhogy a mi helyzetünk irigylésre méltó, Zenóbia. Biztosíthatlak, irigylésre méltó,
ANYA (körülkémlel, odamegy a Schmürzhöz, pofonvágja, visszajön) Hol a fali-óra?
APA Tegnapelőtt direkt beletettem a szürke papírzsákba. Amálé... Magával hozta, igaz?

AMÁLÉ Nem. (Kimegy)
APA Nahát! Nem valami böbeszédű. ANYA (az apának) Akkor hol van? APA Valószínűleg lenn maradt. (Vállat vont) Nem nagyon hiányzik. Már két nap eltelt, s még csak észre sem vettük, hogy lemaradt.
ANYA Félháromnegyedégy lehet ..
ZENÓBIA Ha megvolna a lemezjátszó vagy legalább a rádió ...

ANYA Milyen rádió? Hiszen sosem volt rádióknak ...
ZENÓBIA Azelőtt, mielőtt odalenn laktunk. (Lefelé mutat) Igenis volt rádióknak.
APA Biztosíthatlak, semmiféle rádióknak nem volt. Falióránk igen, az volt. De rádió? Aligha.
ZENÓBIA Azt mondtam: azelőtt, mielőtt odalenn laktunk. Ha azt akartam volna mondani, hogy odalenn, akkor nem mondtam volna, hogy azelőtt, mielőtt odalenn.

ANYA Én sem emlékszem semmiféle rádióra. Pedig kitűnő a memóriám. A szomszéd is, szegény ember, apád állítja, hogy valahol találkoztunk már, én viszont, jóllehet nekem is ismerős, sem-miképp sem tudok rájönni, hol találkoztunk? Pedig, ismétlem, kitűnő a memóriám. Bebizonyítsam? Ma is magam előtt látom például apád fennkölt és férfias arcát, amikor az oltár elé vezetett.

APA (az anyának) Meséljünk neki egy kicsit? (Fenn) Xavier-t jóformán alig is-mertük, mégis természetes, hogy pusztá emberbaráti szeretetből, sőt tovább megyek, lakótársi szeretetből is Zenóbiát mélyen megrázza a fiú eltűnése, s most minden aprósághoz ragaszkodik.

ZENÓBIA (nézi őket) Rémes, mennyit karattyoltok! Mint két vénasszony.

Az apa odamegy a Schmürzhöz, gondolkodik, hogyan gyötörhetné, majd végül háromszor hasba rúgja

ANYA Téged meg sem indít Xavier különös ekünése?

ZENÓBIA Ó legalább szerencsés.
APA Szerencsés? Nyuszikám, azt sem tudod, mit beszélsz ... tető van a fejünk fölött, van mit ennünk, van hely, ahol meghúzatjuk magunkat...
ZENÓBIA Egyre kevesebb.
APA Egyre kevesebb? A szomszédnak még ennyi sincs.
ZENÓBIA K pök a szomszédra! Ha be-éri annyival, az ő baja. Már csak azért is, mert azelőtt neki is hatszobás lakása volt, mint nekünk.
APA Még hogy hat szoba... mit ki nem találsz?

Az anya pofonvágja a Schmürzöt

ZENÓBIA És még hány emelet van fölöttünk?
APA (nagyon szigorú) Nem értem a kérdését!
ZENÓBIA Mi lesz, ha a HANG újra megszólal?
ANYA Miféle hang?

Hirtelen felhangzik a HANG. Mindenki megmerevedik, csak a Schmürz mocorog tovább

ZENÓBIA (sápadt, összeszorítja az öklét) Mi lesz, ha újra megszólal a HANG?
APA Feljebb költözünk. (Megveregeti a korlátot)

ZENÓBIA És ha fönn nincs már semmi?
APA Talán elismered, nem, hogy ez a lépcső vezet valahová?
ZENÓBIA (türelmesen) Elismerem. De ha fönn már csak egy helyiség lesz?
APA Azt te nem tudhatod előre. Nincsen bebizonyítva. A költözködésből nem vonatsz le semmiféle következtetést.
ZENÓBIA És ha már lépcső sem lesz?
APA Ha nincs lépcső, nincsen többet szükség rá, tehet a te híres hangod egy-szer, s mindenkorra megszűnik.

ZENÓBIA (bátortalanul) És ha mindez csak okoskodás?
APA Csodálkozom a viselkedéseden, Zenóbia. A te helyedben minden fiatal lány boldog lenne. (Odamegy, pofonvágja a Schmürzöt)

ANYA Ne felejtse el, hogy lázas a kicsibém. (Odamegy Zenóbiához, hogy megsimogassa. Zenóbia elhúzza a fejét)

ZENÓBIA És most mihez kezdtek?
APA Hogyhogy mihez kezdünk? Micsoda kérdés. A n p fölkel. A szél föltámad. Élni kell.

ANYA Mondom, hogy lázas. (Zenóbiához) Gyere, szívecském, bújj az ágyba.

Zenóbia hagyja, hogy az anyja lefektesse. Aztán az anya behúzza egyet a Schmürznek, majd visszajön. Az apa dudorászva lapoz egy könyvben

ZENÓBIA Mi en halt meg Xavier?
APA Tessék?
ZENÓBIA M ben halt meg Xavier? APA Bah! Se miség, tudod miben hal meg az emb'r, ha fiatal.
ZENÓBIA Nem.
APA Tudod, Xavier elkövetett némi meggondolatlanságot, és az apja nem tudta megakadályozni.
ZENÓBIA Lement a lépcsőn?
APA (zavarta) Nem tudom.
ZENÓBIA Nem volt hajlandó felköltözni?

APA Ejnye, kislányom, mondom, hogy nem tudom. A lényeg az, hogy valószínűleg meghalt.

ZENÓBIA Nyilván megpróbált lemeni, különben nem tudták volna eltemetni, hiszen ha lenn marad, senki sem mert volna lemeni érte.

APA Eltemetni, eltemetni! Valószínűleg eltemették. Egy halottal úgysem lehet mást csinálni. *(Megüti a Schnürzöt)*

Az anya ki-be járkal, rámol

ZENÓBIA És Jánossal mi történt?

APA Jánossal? *(Most komolyan meglepődik)*

ANYA Kiról beszélsz, Zenóbia?

ZENÓBIA *(álmodozik)* Amikor a négyszobás lakásban laktunk, az erkély közös volt a szomszédokkal. Az ő fiát hívták Jánosnak. Papírrepülőztünk. Nagyon jól táncolt.

ANYA Zenóbia, kicsibém, ébren álmodol.

ZENÓBIA Nem álmodom.

ANYA Node báránykám, ostoba számár-nak tartod az anyádat... *(Az apához)* Szórakoztatni kellene, hogy eltereljük a figyelmét! *(Odamegy, megüti a Schnürzöt)*

APA *(mintegy önmagának)* Hogyhogy szórakoztatni? Az még hagyján, hogy a szülőknek fel kell készíteni csemetéjüket az életben leselkedő veszélyekre, hogy ha kiröppennek majd a családi fészekből, zökkenő nélkül beilleszkedhessenek, de hol van az előírva, hogy szórakoztatniuk is kell őket?

ANYA Nevelő célzatú szórakoztatásra gondoltam. Xavier nyilván nem pótolhatatlan. Zenóbiát fel kell készíteni egy újabb találkozásra, az új barátjával.

ZENÓBIA És az új barátom és én, fel-téve, hogy találkozunk, ugyan hol fogunk lakni?

ANYA Részletkérdés.

APA Majd megoldjuk.

ZENÓBIA *(gúnyosan)* Valószínűleg ez lesz az egyetlen probléma, amit megoldotok. Köszönöm.

ANYA Meggyőződés, hogy a példa a legjobb tanácsadó. Például a mi példánk.

APA A mi példánk példátlan. *(Az anyához)* Mi lenne, ha elpantomimezném megismerkedésünk történetét?

ANYA Nagyszerűen pantomimezel, drágám, szó se róla. Mégis kár volna képességeidet egyetlen kifejezőeszközzre korlátozni. Meséld is el.

APA *(kihirdeti)* Legendárium. *(Beszélni kezd)* Szép tavaszi reggel, ünnepi díszben az egész város, a zászlókat csatogtatja a szél, a gépkocsik moraja összeolvad a nyüzsgő sokaság vidám zsvívajával. Én, miközben szívem úgy vibrál, mint egy elektromos megszakító, egy régi, kínai abakusszal a kezemben, amit nagyapámtól örököltem, aki személyesen vett részt a pekingi Nyári Palota kifosztásában, az idő múlását figyelem. *(Megáll, gondolkodik)* Vajon hol lehet az abakusz? *(Az anyához)* Nem láttad véletlenül?

ANYA Nem, de a rámolásnál biztosan előkerül majd.

APA Mindegy, nem ez a lényeg. ZENÓBIA De pontosan ez a lényeg. Az a tény, hogy emlékszel rá, mindent más megvilágításba helyez.

APA Zenóbia! Hagyd, hogy szórakoztassa-lak, és ne zavarj állandóan össze!

ZENÓBIA *(közönyösen)* Ó, kérlek, csak folytatd! Folytasd! *(Átmeget a másik szobába)*

APA Hogy rövid legyek, megnéztem, hány óra, s mivel kitűnő matematikus voltam, a feladatot pillanatok alatt megoldottam, hamarabb, mintha egy kör kerületét kellett volna kiszámítani vagy mondjuk össze kellett volna számlálni a homok-szemcséket egy tálban, amihez az ember ugyanúgy kezd hozzá, mint egy kupac ágyúgolyó számbavételéhez. És így tovább. Csak úgy nyüzsgötek a szállítók a boldog menyasszony előszobájában virág-, gyümölcs- és szennyeskosaraktól görnyedezve, mert némelyek összetévesztették a címet a szomszédos patyolattal. Mindezt persze csak hallomásból tudom, mivel én otthon tartózkodtam. Amikor elkészültem, frissen borotvált pórusaimból csak úgy áradt az egészség, elindultam gondolataimba temetkezve, illetve házassodva ... hogy a családi állapotomban bekövetkező változásra, ami ... hm... isten és ember előtt ... hm... hm...

ANYA *(gondolkodik)* Ki is mondhatta ezt?

APA Összeavartál... tessék, folytatd te...

ANYA Én, ami engem illet, csak álltam ott félénken, és zavaromban egyre vörösebb lettem, mert jóllehet a szüleim, akik modern felfogású emberek voltak, elmondták, hogy mit illik és mit nem, ez a semmirekélő nem bírt magával, s mihelyt a közelemben férközhetett, rögtön rám akart mászni, én meg csak fecsegttem, erről-arról, mindenféléről, hogy eltereljem a figyelmet, körülöttem a nyoszolyólányok, de közben nekem is egyre csak az járt az eszemben, az a bizonyos kis dolog, amiről a jólnevelt emberek csak akkor beszélnek, ha már megtörtént, nem úgy, mint egyes primitív lények, akik nagyon sajnálatra méltóak!

Az apa megüti a Schnürzöt, visszajön

Folytasd Leó, kimerít az emlékezés.

Balettozni kezdenek, eljátsszák a házasságkötés napját

APA Teljesen felhevültem, a vérem bugyborékol, s ha a vér bugyborékol, közel az embólia.

Az anya behúz egyet a Schnürznek

Mondtam is Gautier-nek, az unokafivéremnek, Jean-Louis-Gautier-nek, amikor belépett: „Mit gondolsz, nem ténne jót egy érvágás?” Elröhögte magát. *(Ő is röhög)* Ugyanis orvosnak készült. Ha ... ha... Hogy röhögött... Én is röhögtem. *(ököllel a Schnürz gyomrába vág)* Nem, tényleg mulatságos lehetett. *(Meg-áll, színtelen hangon)* Mennyit szórakoztunk akkor!

ANYA Huszonkét éves voltam.

APA Áttérek a szertartásra. *(Eljátssza a jelenetet)* Kívánod-e feleségül az előtűnk álló szőke hölgyet? Még hogy kívánom-e, polgármester úr! Maga talán nem kívánná? Nem valószínű, válaszolta a polgármester, én ugyanis homokos vagyok. *(A combját csapkodja)* Ez már mindennek a teteje volt. A polgármester, aki összeadott bennünket, homokos volt.

ANYA Egy ilyen szép szál ember. Micsoda csapás.

APA A plébános úr meg azt mondta: „Szeressétek egymást gyermekeim”, az-tán a hiszekegy, „mityánk ki vagy a

mennyekben” - marad is ott -, s az a bódító tömjénillat, a ministránsgyerekek, a perselyezők, meg kell adni, értették a módját. Őt perselyező rohángált a sorok között.

ANYA Biztos vagy benne?

APA Nézd, lehet, hogy némileg kiszíneztem, de az öt perselyező biztos. Meglepett ugyanis. Aztán a löncs, a rengeteg tál, a szépszüilöknél ...

Amalé belép, kezében tál, rajta hideg sült, csirke stb.

Alaposan kinyaltuk őket.

Az anya félreérti

ANYA Node, Leó... hogy mondhatysz ilyet? APA Miért? Minden lábost kinyaltunk. *(Elveszi a tálat Amalétól, hozzálát az evéshez)*

Amalé kifelé indul, megkerüli a Schnürzöt. Az apa figyelmeztetően csettint. Amalé megüti a Schnürzöt

Csak úgy folyt a pezsgő.

ANYA Habzóbor.

APA Igaz, a szüleid mindig garasoskodtak.

Belép Zenóbia, kezében szendvics. Nagyt harap

ZENÓBIA Soká tart még a gálaest?

APA A többi a kárpólatodra bízom. Végre kettesben maradtunk, ifjú házások, a szűk szobában ...

ZENÓBIA *(belevág)* És kilenc hónapra megszülettem.

ANYA És letelepedtünk Arromanches-ben, ahol apád kitűnő állást kapott.

APA Sintér. Olyan, mint a szobrászat, csak mi élő anyaggal dolgozunk.

ANYA És most itt vagyunk. Annyi balsors után ...

Befejezik a balettot, egymás felé táncolnak, majd a Schnürzhez érve mindketten ütmi kezdik

Kitartottunk egymás mellett jóban, rosszban.

Verik a Schnürzöt

ZENÓBIA *(halotti hangon)* És eközben nem történt semmi? *(Leül az ágyra)* APA *(visszajön)* Eközben?

ZENÓBIA Arromanches óta?

APA Beköltöztünk a városba ... S tovább-ra is jóban-rosszban kitarítottunk egymás mellett, s főleg abban, ami a kettő között van, mert bebizonyosodott, hogy a jó és a rossz kivételes esemény, ritka, mint a csúcsgalamb.

ZENÓBIA A csúcsgalamb periodikus jelenség, nincs benne semmi rendkívüli. Hétköznapi dolog.

ANYA Csak tudnám, kitől örökölted ezt a kötekedő hajlamot?

ZENÓBIA Valószínűleg tőletek: kontra örökléstan.

ANYA Márpedig nem volt senki a családban, akitől ezt a mentalitást örökölhettél volna.

APA *(az anyának)* Levezethetjük tudományos alapon is, ha akarod. Nagyon szeretem a tudományos levezetéseket. Esetleg rajzolhatnánk egy családfát. Segítesz?

ZENÓBIA Jobban tennéd, ha békén hagynád azt a fát, hamarosan úgyis kiszárad.

Amalé lép be, közbeszól

AMALÉ Felszívódik, lelép, köddé válik, olajra lép, elhúzza a csíkot, elszelel: egyszóval tojik a körülményekre.

APA (ingerülten) Amalé! Mit karattyol már megint összevissza? Az embernek megáll az esze!

AMALÉ Maga tette fel ezt a nevetséges kérdést?

APA Én!

AMALÉ Nos, mi az, hogy „az embernek megáll az esze”? Milyen embernek? Mi-ért nem azt mondja inkább: „Megáll az eszem!” vagy „Nem értem, amit mond”, vagy „Magának mindehhez mi köze, Amalé?” vagy „Mióta tartozik ez magára?” De mi az, hogy ember? Fő a pontosság, s hagyjuk a mellébeszélést. Én talán mellébeszélék? (Megragadja a komódot, ráköp és fényesíteni kezdi)

APA Ó! Az istenfaját! (Dühöngve vizet tölt magának)

Az anya, aki mindebből semmit sem hallott meg, kiválaszt egy hosszú kalaptűt, és tiszta érből beleszúrja a Schműrzbe

Nem azért fizetem, hogy locsogjon.

AMALÉ Én a munkaerőmet áruolom, igaz. Amennyit maguk fizetnek érte, nem mennek tönkre bele. De azt nem tilthatja meg senki, hogy az eladó és a vevő diskuráljon, főleg, ha tiszta az üzlet. (Oda-csapja a kötényét a földre) Egyébként, bezárok.

APA Hogyhogy bezár?

AMALÉ Bezárom a boltot. Nem áruok többet. Majd másutt vásárol. Helyesebben én áruok máshol.

ZENÓBIA Amalé... igazán elmész?

AMALÉ Ide figyelj, a te apád tényleg hat-ökör... Hát miben vagy kiben bizakodik? Itt én vagyok az egyetlen, akinek nincs veszítenivalója ...

APA (fensőbbeségesen és gúnyosan) Mit ért azon, ha szabad érdeklődnöm, hogy nincs veszítenivalója?

AMALÉ Én olyasmit áruok, uram, ami nagyon kelendő a lusták, tohonyák, semmirekellő bitangok, dologtalanok, ingyenélők körében, és megsúgom, csak úgy hemzsegnék, uram! (Feltesz a szalmakalapját, megragadja a bőröndjét, s kimegy a bejárati ajtón)

APA (felháborodva) Nahát! Ez már több a soknál!

Amalé visszajön, leteszi a bőröndjét, meg-öleli Zenóbiát

AMALÉ Viszlát, kismacska. Légy résen! (Fogja a bőröndöt, elindul)

APA (figyelmeztetően) Amalé... valamit elfelejtett ...

Amalé körülnéz, tekintete megállapodik a Schműrzon, megrázza a fejét

AMALÉ Nem hiszem, hogy bármit is elfelejtettem volna... (Kimegy, becsukja az ajtót)

APA (a kezét dörszöli) Végre-valahára! Micsoda megkönnyebbülés! Már úgyis kezdett az idegeimre menni. (Odamegy, megüti a Schműrzt) Arról nem is beszélve, mennyit megspórolunk, s gyakorlatilag felszabadul az egyik szoba...

"ZENÓBIA (szárazon) Egyedül nem alszom itt.

APA Jó, jó... legfeljebb velünk alszol, odaát...

ZENÓBIA Egyedül is aludhatnék oda-át...

APA (nevet) Még mit nem? Mindjárt a legszebb szobát a hercegnőnek...?

ZENÓBIA Hát miért van az embernek gyereke? Azért, hogy a legmocskosabb szobába dugja?

ANYA Zenóbia, ne csacsiskodj... Az embernek nem mindig azért van gyereke, mert akarta ...

ZENÓBIA (keményen) Ha nem kell, vissza is lehet tartani.

Csőnd

APA Hm... (Az anyának) Azt hiszem, sokat fejlődött az elmúlt időkben ... ANYA Egyáltalán, gyerekek tekinthet-jük-e még?

APA Maholnap felnőtt.

ANYA Még kamasz, de már felnőtt formája van.

APA Nyugodtan férjhez lehetne adni. (Odamegy, pofonvágja a Schműrzt)

ANYA Es ha már férjnélné, vajon nem kellene-e feláldoznia magát idős szülei-ért?

APA Arról nem is szólva, hogy mi már beköltöztünk a szomszéd szobába ...

ANYA (odamegy a szobaajtóhoz, be akar nyitni. A kilincs nem mozdul. Megrémül. Halkan, suttogva) Leó!

APA (meglepődve odajön, megtöri a kezét) Mi a baj? Ne ijesztgess!

ANYA Leó ... nem nyílik az ajtó.

APA Mi az, hogy nem nyílik... hiszen benn van a fekete bőrönd és a fényképezőgépem. (Odamegy az ajtóhoz, meg-próbálja kinyitni) Biztosan Amalé zárta be, amikor elment ...

Távrolról felhallatszik a HANG. Mindenki megmerevedik, kivéve a Schműrzt

ZENÓBIA (közönyösen) Amalé oda se ment az ajtóhoz.

APA (még egyszer nekifeszül a zárnak. Semmi) Nincs kulcsra zárva... mintha beragadt, befagyott volna ...

ZENÓBIA (utánozza Amalét) Beszorult... beragadt... megmerevedett... becővekelte... mozdulatlan... hogy azt ne mondjam: nem nyílik. (Nevetni kezd, majd hirtelen abbahagyja)

APA (odamegy a bejárati ajtóhoz, meg-próbálja kinyitni. Az ajtó kinyílik) Ó! Ó!... Gondoltam, hogy ez még nyílik... nem kell mindjárt a falra festeni az ördögöt... (Útközben behúzza egyet a Schműrznek) Minden rendben... Maradt egy nagyméretű szobánk, s ráadásul, szerencsére itt van a rezsó és a W. C. is. (Nevet) Képzeld, ha benn rekedünk a másik szobában... (Zenóbiának) Aminek szintén semmi különösebb jelentősége ... megnyugtatlak ... Itt legalább mindnyájan együtt lehetünk ...

ZENÓBIA Természetesen.

APA Mindenesetre foganatósítunk néhány óvintézkedést. (Odamegy a lépcsőhöz, megrázza) Hm, mintha jobban inogna, mint tegnap... Mi a véleményed, Anna?

ANYA Nem néztem meg alaposan, de ha te mondd, biztosan inog...

APA (kiszalad néhány lépcsőfokot, ugrál) Nem... mégsem... masszívnak tű-

nik... (Lejön) Rendezkedjünk be! A kicsi hol alszik?

ZENÓBIA Jó nekem a földön is. (Leül, fogja a fejét, masszírozza)

ANYA Ne bolondozz, Zenóbia, mindjárt készítünk egy kényelmes fészket. (Az apához) Leó! Kitűnő ötletem támadt: kölcsönkérhetnénk Xavier ágát.

APA Remek ötlet... (Kezét dörszöli) Csak tudod, kicsit zavar, nemrég még...

ANYA Igaz ... viszont Xavier nagyon szerette a kicsit. (Észreveszi, hogy Zenóbia rosszul van) Mi történt, jércevirágom?

ZENÓBIA Kicsit fáj a fejem.

Az anya odamegy hozzá, megnézi a pulzusát. Az apa az állat vakargatja, s a helyiséget fürkészi

ANYA Semmi baj, csak egy kis hőemelkedés...

ZENÓBIA Kaphatok egy narancsot?

ANYA Nézd csak, kismacska... jól tudod, hogy a papa számára tartogatjuk őket, arra az esetre, ha megbetegszik. Tudod, az ő korában...

ZENÓBIA Igen ... tudom, mégis úgy sze-

retném... ANYA Enyeje, Zenóbia! Fontold csak meg.

Nagyon kevés narancsunk maradt, s az apád meglelt ember. Ő már nem ígért többé, hanem kész, kialakult férfi, aki már bebizonyította... hö ... bebizonyította, egyszóval bizonyította... Ezzel szemben te, fiatal lány, majdhogynem gyerek vagy még... Olyan, mint egy lottószelvény - fogadni lehet rád, de nem biztos, hogy kihúznak. A magam részéről persze bízom benne, hogy jóra való ember leszel, mégis azt hiszem, a mos-tani helyzetben helyesebb, ha a gyümölcsöt választjuk, s nem a virágot.

ZENÓBIA A papa a gyümölcs?

ANYA Ez csak hasonlat, mókuskám, de láthatod, jó hasonlat. Most a virág feláldozza magát a gyümölcsért.

ZENÓBIA Ó!

Az apa abbahagyja a töprengést

APA Az volna a legjobb, ha a kicsi maga menne át személyesen, és ő kérné kölcsön Xavier ágát. Őt biztosan nem kosarazzák ki. És illendőbb is... Külön-ben sem nekem kell az ágy ...

ANYA Végül is, tényleg neki kell...

(Zenóbiához) Átmész gyöngycém?

ZENÓBIA (színtelenül) Persze... Miért ne? Ez természetes ... Mindenkinek magának kell kikecmeregni a pácból ...

ANYA Majd meglátod, milyen finom dolog kényelmes ágyban pihenni ...

ZENÓBIA Ez most tényleg fontos ...

(Feláll)

APA Végül is mit kockáztatunk, he? Na mit?

Legfeljebb nem adják oda... ZENÓBIA

Nem adják ide ...

APA Pontosan... nem kockáztatunk sem-mit.

ZENÓBIA (az asztalra támaszkodik) Te biztosan nem, hiszen sosem voltál életveszélyben. Egyáltalán hogyan beszélhetsz róla?

APA Az a bátor, aki tudja, hogy mikor kell félni. Talán bizony téled tanuló veszélyérzet... Te talán voltál életveszélyben?

ZENÓBIA (ránéz a Schműrre) Állandóan abban vagyok.

APA Csak nem félsz a szomszédtól?! (Nevet, pofonvágja a Schműrzt)

ZENÓBIA Nem... a szomszédától nem...
(Kimegy a bejárati ajtón. Látni, ahogy kopog a szomszéd ajtaján, vár)

APA (kikiabál) Kopogj erősebben... biztosan otthon vannak...

Az anya ütlegelni kezdi a Schmürzöt. Az apa leül, a kezébe vesz egy könyvet

ZENÓBIA (dörömböl, le akarja nyomni a kilincset. Bekiabál) Mintha be lenne ragadva az ajtó ...

APA Dehogy, kicsibém, dehogy, csöngess csak... Nem vagy már gyerek, egy ilyen egyszerű dolgot el tudsz intézni egyedül is...

Zenóbia vállat von. Visszamegy a szomszéd ajtajához, újra bekopog. Távolról, hal-kan felhangzik a HANG. Zenóbia habozik, majd újra megpróbálja lenyomni a kilincset. Lassan megmozdul, majd hirtelen becsapódik a bejárati ajtó. Zenóbia, aki éppen visszafelé jött, kívülrekedt. Dörömböl a bejárati ajtón, miközben a HANG iszonyatosan felerősödik. A szülők megmerevednek. Az anya lesújtva áll, de nem mozdul. Az apa kiejti kezéből a könyvet. Halkul a HANG. Az anya odaszalad az ajtóhoz, megpróbálja kinyitni. Karja visszahanyatlak. Úgy tűnik, a Schmürz vihog. Az anya visszajön, leül az ágy szélére, mechanikusan folytatja a horgolást. Kívülről lassan elhal Zenóbia dörömbölése. Csönd

ANYA Ne igazsd fel magad, drágám... A gyerekek mindig kirepülnek a fészekből. Hiába, ilyen az élet. (Odamegy a Schmürzhöz, pofonüt)

Függöny

HÁROM

Sötét padlásszoba, még kisebb, mint az előző kettő. Egyetlen használható ablak, két fényugár hatol át rajta, érezni, hogy nagyon magasan vagyunk. Egy ajtó, ami nem nyílik, egy lépcsőfeljáró. Semmi kényelem. Priccs: Asztal. Egy kicsorbutl tükör. A Schmürz nincs megvilágítva, amikor fel-megy a függöny. Fölfelé nincs tovább lép-cső. Egyáltalán, semmi sincs a helyiség fölött. Árad a HANG, monoton és ijesztő. Megvilágosodik a lépcsőeljáró, lentől pakolás hallatszik, zűrös hangfoszlányok. Az anya bizonytalan kiáltásai, majd az apa lihegése, ahogy kapaszkodik felfelé a lép-csőn

APA (visszafordul és lekiabál) A sárga szatyrot... Nehogy elfelejtsd a sárga szatyrot! Hallod, Anna? Abban van a zöldségdaráló ... (Feltűnik, különböző csomagokat vonszol, tol maga előtt, majd visszalép két lépcsőfokot) Anna! Jössz már? Gyerünk, az istenért ... Add ide a sárga szatyrot. (Idegesen) Dehogy, de-hogy, nem kockáztatás semmit!... Mondom, hogy add fel a sárga szatyrot, van még időnk bőven... (Ismét felbukkan, betol egy táskát. Visszabújik) Most a kis vulkánfíber bóröndöt... (Az anya bizonytalan mormogása hallatszik) Dehogy nincs ott, édes Istenem, magam készítettem oda ... a fészülködőasztalon ... (Le-megy, megragadja a bóröndöt, újra meg-

jelenik) Azt hiszem, már csak a fehérenemű kosár van hátra. (Az anya hang-ja „Nem lesz rá időm!”) Dehogynem, hogyne lenne idő, annyit nyavalyogsz egy semmiséget... (Megint nyavalyog, hirtelen felüvölt az anya) Anna! Anna! Mi történt? Drágám ... szedd össze magad... Hogyan? Menjek le érted? Ejnye, Anna, ne gyerekeskedj, tele vagyok csomagokkal... (Újabb kiáltás, inkább halálhörgés) Ejnye, ne ijesztgeess, nem való a te korodban... (Óvatosan föl-lép, szerszámokat és deszkákat húz elő, hogy beszegezze a csapóajtót, fülel, majd inkább idegesen, mint féltően) Anna! (Önmagának) Nem lehet, dehát ... miért nem válaszolsz?... (Hallgatózik. Hirtelen elhallgat a HANG, s lentől bizonytalan csapkodás hallatszik, mintha pakolnának) Hát tudod... Anna... mégsem járja csak úgy otthagyni az embert ukmukfukk ... hallod? (Lassan kivilágosodik a nők... (Megcsóválja a fejét) ... hihetetlen ... (Beveri az utolsó szöveget és feláll) Na... egészen jól tart ... (Körülnéz, észreveszi a Schmürzöt, megrázkódit) Nocsak... Hm... egész kellemes itt... (Végigmegy a fa-lak mentén) A falak vastagok, (Felnéz a plafonra) repedés nincs. (Még egyszer megnézi a falakat, majd megpróbálja kinyitni az ajtót. Nem nyílik) Ajtó nincs, illetve annyi, mintha nem volna, egyszerűen... nem lesz rá szükség. (Útközben belerúg a Schmürzbe) Teljesen logikus, akárki elismerné. Márpedig én nem vagyok akárki. Söt!... (Megrökönyödvé megáll) Tulajdonképpen ki vagyok én?-(Szónokol) Foglaljuk csak össze: Dupont Leó, kora negyvenkilenc év, fogazata hiánytalan, a védőoltásokat megkapta, magassága egyenylcvan, ami az átlagnál magasabb, bárki meggyőződhet róla, testben-lélekben ép. Intelligenciája feltehetően szintén magasabb az átlagosnál. Lak-helye: egy szoba... hitemre, pont elegendő egy férfinak... hm.....egy magányos férfinak. (Csönd) ... magányos férfinak... (Elneveti magát) Nos, igen, magányos férfi... Ezt is megértem... (Szünet) Kérdés: mit csinál egy magányos férfi a cellájában? (Gondolkodik) Cella, ez azért túlzás! ... Hiszen az ablak mérete tökéletesen megfelel egy normális méretű férfi számára (Oda-megy, lenéz, visszajön), hogy szétlocsecsantsa az agyvelejét huszonkilenc méter és néhány centi magasból. (Visszamegy az ablakhoz) És ha netalán mégis unatkozna, ami nem valószínű, az erkélyen mindenféle csereszes virágot ültethet, golyaorrt, szagosbükkönnyt, hajnalkát, kapucinusszakállt, szulákat, jerikói loncot, mályvarózsát. (Elhallgat) Mintha emlékeztetne valakire ez a felsorolás. De ki-re? Ez itt a kérdés... Mert végül is, köztünk legyen szólván, mit jelent az, hogy „ültetni”? Hiszen ezek a növények maguktól is kikelnek ... (Visszajön középre) De nézzük csak az alapkérdést: mit csinál egy magányos férfi... ha visszavonul? Hm... visszavonul. Nem egészen pontos. Illetve, természetesen pontos, ha a köznapi értelemben használjuk,

például: visszavonul a remete, visszavonul a bencés szerzetes... csakhogy... hm... Abban a szóban, hogy visszavonul, benne van az is, hogy menekülés az ellenség elől ... De nevezhető-e menekülésnek ez a költözködés? Egy igazi férfi (Megüti a Schmürzöt) sohasem fut. Legfeljebb a harisnya. (Nem nevet) Egyéb-ként azt is mondják, hogy visszaver. Kit ver vissza? Az ellenséget, természetesen. S ha így vesszük az én visszavonulá-som... valójában visszaverés. Visszaverem az ellenséget. Milyen ellenséget? (Szünet) Lássuk csak ... meg kell határozni (Hosszú szünet, fel-alá járkál, végül megáll a vulkánfíber bórönd előtt. Folytatja) Éveim során százsor tanújelét adtam már, miként bármely szabad polgár, hogy ragaszkodom ahhoz a meg-foghatatlan, mégis kézzelfogható entitás-hoz, amit sokan úgy hívnak, hogy haza, jöllehet minden nyelven más és más ne-ve-vel adnak neki. Szerény szolgálataimat a haza meg is jutalmazta; magaménak mondhatok néhány aranypaszományt durva szövésű zubbonyomon. (Lehajol, ki-nyitja a vulkánfíber bóröndöt, föláll, el-gondolkozik) Vajon mi súgja, hogy fel-vegyem tartalékos szállásmesteri egyenruhám? Hát állat vagyok én, hogy az ösztöneimre hallgassak? NEM. (Ott-hagyja a bóröndöt) Cselekedetem mozgatórugója mindig is a józan megfontolás, az ésszerű értelem, a tevékeny, kibernetikus ráció volt, amely mögött folyton ott munkált egy még magasabb tör-vény: az önzetlenség. (Mégvakarja az ál-lát) Tagadhatatlan,- hogy a költözködés oka a hang. És ugyan miért kellene uniformist öltenem, ha hangokat hallok? Nem mondom, ha betámolyogna egy futár, véresen és sártól mocskosan, megló-bálná a hadparancsot: „Riadó!” vagy „Fegyverbe!”, majd hősiessen összecsupklana, és kilehelne a lelkét, nem mondom, akkor... (Megrugdossa a bóröndöt) De hát mi is történt valójában? Hallottam valamiféle hangot. Feljebb költöztem. (Odamegy a Schmürzhöz) A helyzet ugyanaz, mint lejjebb, kivéve néhány apróságot. S mivel nekem semmi érzékem az apróságok iránt, ... (Meglepi a felismerés) ...tehát (Megüti a Schmürzöt) ...miután minden összevág... s mivel jobb a forrásnál megragadni a vizet, mint a folyásnál ... a hang az oka mindennek. (Vihog) Időnként, amikor fel-hangzott, úgy tettem, mintha nem hallanám ... hi... hi... ugyebár a látszat, mégiscsak a család... (Megáll) Család? Ezek szerint családom is volt? (Gondolkodik) Néha úgy érzem, mintha másnak az emlékei jutnának eszembe. (Nevet) Valaki másnak... holott teljesen egyedül vagyok, s ez megfizethetetlen... (Gondolkodik) Ami pedig a hangot illeti, meggyőződéseim, hogy jeladás. (Gondolkodik) Ha lett volna időm, már rég megfejtettem volna. (Megelégedés-sel) Hát kell-e több bizonyíték? (Izgatottan) Úgy érzem, sínen vagyok. Mi-csoda felfedezés! (Szünet) Jeladás. Riadó. Mindenekelőtt riadó. Az én riadóm. De vajon mit jelenthet? És kitől származik? (Csönd) Tegyük fel, hogy menekülök. (Kijavítja magát) Illetve, feljebb költözöm... Eddig rendben. De miért költözöm feljebb? Mert jeladást hallok. Nyilvánvaló tehát, hogy a jeladás az el-len szól, hogy maradjak. De kit zavar, ha én maradok? (Belerúg a Schmürzbe)

Kinek állok az útjában? Sehogyszem fér a fejembe, és nem is fog beleférni. A világ bonyolult. Mindegy, a jeladás ellenem irányul. Tehát agresszív. Sőt: rohamjel. *(Visszajön a bőröndhöz)* Hogy mi megtámadnivalót találnak rajtam, fel nem foghatom. Egyvalami azonban biztos; aki támadást mond, védekezést is mond. És aki védekezést mond... *(Le-hajol, hirtelen kinyitja a bőröndöt, kiveszi az egyenruhát, kiteríti)* Hála istennek, ami a védekezést illeti, felkészültem... *(Kisimítja az egyenruhát)* Szállásmester... nem nagy ügy... mégis, talán kétszer is meggondolják, mielőtt... *(Lassan átöltözik)* Minden világos. Engem megtámadtak. Tehát: védekezem. Pontosabban, megszervezem a védelmet. *(Körülnéz)* Bár meg kell jegyezni, hogy mivel nincs kijárat, a támadásnak nincs sok értelme. Ha azt akarnák ugyanis, hogy innen is elmenjek, akkor lehetővé tették volna, hogy innen el lehessen menni. *(Szünet, végignézi az egyenruháját)* A kardom... *(Odamegy egy másik csomaghoz, kiveszi a kardját, felkötö)* A csakót ráér később is, ha itt az idő. *(Szünet)* Úgy emlékszem... *(Szárason)* Nem... dehogymemlékszem. Az én koromban még nem az emlékeiből él az ember. Hiszen előttem az élet. *(Odalopakodik a Schmürzhöz, hirtelen ráveti magát, leteperi, majd fojtogatni kezdi. Közben, mintha mi sem történné, folytatja)* Talán mégiscsak jobban mutatna a szagosbükköny... az illátát is szeretem. *(Föltápászkodik, a Schmürz mozdulatlanul fekszik, úgy látszik kiszüvedett. Am néhány másodperc múlva mégis megérzza magát)* Akkor szedem le, ami-kor kedvem tartja. Illetve, ha itt az ideje, vagyis körülbelül akkor, amikor virágzik. Nagyon szeretem a virágot. *(Végignézi magán)* Egy szállásmester, aki szereti a virágot, beismerem, kicsit furcsának tűnhet, mégis szeretem. *(Kacsint egyet)* Vagy talán nem vagyok katona? *(Szünet, összeszedi magát)* Vallomás: Valójában - és vajon mikor kínálkozik rá jobb alkalom, hogy a valóságról beszéljünk, mint ez a mostani, amikor az ember egyszer csak váratlanul kívülreked a világon, s szembetalálja magát a csupasz lelkiismeretével, mint valami nudista, aki végigmustrálja a szomszédja tagjait, hogy kövérebbek-e, amiből persze nem következik semmi, csak épp megszoktuk, hogy mindig a külső látszatok alapján ítéljünk - szóval a vajúóságban, mint minden francia, én az egyenruha ellenére is mindig antimilitarista maradtam. *(Szünet)* Csakhogy néha nagyon ravaszak ám azok az érvek, amelyek egy egész nép kebelében felébresztik az uniformis iránti vágyakozást. *(Vigyorog)* Ó... lala... Minden világos. Katona azért van, mert van háború. Háború pedig azért van, mert van ellenség. Ebből következik, hogy egy katonának öltözött ellenség, kétszeresen is ellensége az antimilitaristának. S vajon nem az a legbőlcsebb-e, ha egy katonának öltözött ellenséggel mi is egy katonát állítunk szembe? ... Fentiekből következik tehát, hogy minden antimilitaristának be kell lépnie a hadseregbe, hogy hármast hóstettét véghezvigye. Először is felidegesíti az ellenséges militaristát, másodsor odahaza is feszültséget teremt a különböző fegyvernemek között, ugyanakkor magatartásával lejárhatja az

egyenruhát, s bomlasztja a saját hadseregében, amely ütőképtelenné válik... Egy antimilitarista hadsereg ugyanis magában hordja a rákfénét, és képtelen szembeszállni egy igazi, hazafias civilekből álló hadsereggel. *(Mevakarja az ál-lát)* Ezek szerint az ellenfelem civil? *(Csönd, megváltozott hangon)* Túl sok időt fecserlek különféle elméletekre, ahelyett, hogy a kézzelfogható, az érzéseink által megközelíthető valósággal törődök. Néha már szinte az az érzésem, hogy csak játszadózom a szavakkal. *(Csönd. kinéz az ablakon)* És ha a szavak ezért vannak? *(Szünet, kijelenti)* Térjünk vissza a valósághoz. *(Megváltozott hangon)* Mert ez a fontosabb, még akkor is, ha félbeszakad a vallomás, amibe belekezdtem. Az ember képzelete ugyanis állandóan csapong. Most is egy uniformis ürügyén - s van-e banálisabb uniformis, mint egy tartalékos szállásmester egyenruha? - micsoda felfedezésekre jutottam. S még ha sóltam volna az emberiség nagy létkérdéseiről is! De nem hívság-e mindez? S az emberiség alapvető gondoljai vajon nemcsak a közösségekben jelentkeznek-e? *(Szünet)* Márpedig én egyedül vagyok. Mint már említettem. *(Visszafordul, észreveszi, hogy a Schmürz feltápászkodik, az ablak felé vonszolja magát. S az apa összerázkódik, mintha most először döbbenne rá, hogy a Schmürz nem tárgy. Ettől kezdve úgy beszél, mintha védekezne)* Legalábbis mindig az volt a benyomásom. *(Szünet)* Valami bizonyíték kellene, kézzelfogható bizonyíték, ami meggyőzhetne az ellenkezőjéről... Lehet, hogy elhamarkodtam a dolgot? Szintetizáltam, mielőtt analizáltam volna? *(Megdörzsöli a szemét)* Látok. *(Megtapogatta a füleit)* Hallok. *(Megáll, kijelenti)* Leltár! *(Ettől kezdve szisztematikusan kerüli a Schnörzöt, aki egyre kitartóbban figyel az apa minden mozdulatát)* A világ valószínűleg nem terjed tovább a falaknál. mindenesetre én mindenképpen a középpontban vagyok. *(Kérdést tesz fel önmagának)* Felleltározzam a belső szerveimet? Túlságosan bonyolítaná az analízist *(Gondolkodik)*, hiszen a bensőmet csak hallomásból ismerem, eléggé pontatlanul. Mert lehetséges például, hogy valójában a szívem irányítja a vér-keringést, de mi van akkor, ha a szív-dobbanások valódi oka a vérkeringés? ... *(Elhallgat)* Nem. Maradjunk csak a külsőnél. *(Odamegy a kicsorbult tükrökhöz)* Ezzel a segédeszközzel gyorsabban haladok. *(Megnézi magát, majd folytatja)* Sohasem értettem például, mi-ért akarják egyesek megváltoztatni a külsejüket, s miért növesztenek szakállt? *(Megsimogatja a szakállát)* Nos, hogy alaposan tanulmányozhassam a kérdést, magam is szakállt növesztettem. És felelősségem teljes tudatában kijelenthetem, hogy a szakállnővesztésnek semmi kézzelfogható oka nincs. Én azért növesztettem meg a szakállamat, hogy meg-találjam a választ arra a kérdésre, mi-ért növesztik meg egyesek a szakállukat. És mit találtam? Semmi más nem találtam, csak ezt a szakállt. *(Megtapogatta a szakállát)* A szakáll oka a szakáll. *(Meg-változott hangon)* Kezdetnek nem is rossz. Úgy látszik, képességeimnek nem ártott a magaslati levegő. *(Meghajlik, zavarban van, kezét a homlokára teszi)* Úgy rémlik, mintha régen többen lettünk

volna itt..., s talán nem volt ilyen meleg sem... *(Megoldja a nadrágszíját, majd fokozatosan levetkőzik)* Lehangoló ez a padlásszoba. *(Megváltozott hangon)* Többen voltunk, igaz, mégis megőriztem az abszolút szótöbbséget. Most meg magam vagyok, és oda a szótöbbségem. Paradox, kétszertelenül paradox... *(Keresgélgni kezd, a különböző bőröndökben kotorászik)* Régebben volt egy revolverem is, nemcsak a kardom. *(Leoldja a kardját és kardot)* Jobb szeretném a revolvert. *(Megtalálja a revolvert, vizsgálgatja)* Könnyű fegyver, jól a kéz-be simul, visszaszereshetném vele az el-vesztett szótöbbséget... *(Megmarkolja, szétnéz, tekintete megállapodik a Schmürzön, alf nem mozdul, csak a tekintetével követi. Az apa végül leengedi a revolvert)* A jól emlékszem, a szakállnál tartottam. El, mivel növekszik; ugyanakkor mégsem üvölt, ha levágom. Igaz, a növény is csöndben marad. A szakállam tehát növény. *(Odamegy az ablakhoz)* És ha mégis inkább kapucinusszakállt ültetnék? Nem pedig szagos-bükkönyt? B lehetetném a salátába... *(Gondolkodik)* Az ember csont, hús és szőrzet harmonikus keveréke, megtalálható benne minden, ami az állat-, növény- vagy ásványvilágban. *(Gondolkodik)* Persze ugyanezt elmondhatnám bármelyik szőrös állatról is... *(Koncentrál)* Azzal a megszorítással, hogy az ember az egyetlen olyan állat, amely nem állat. *(Hirtelen elemeli a revolvert, és rá-lő a Schmürzre, „aki” meg se rezzen. Csönd. Az apa reszketve folytatja)* Ha jól emlékszem vaktöltény volt a tárbán, különben természetesen nem lövöldöznek vaktában egy szobában, ahol még meg-sebezhetek valakit. *(Úgy tekereg a Schmürz körül, mint egy kígyó körül, amely a szemével szuggerál)* Aki ilyen hebeburgyaságra képesek, meg sem érdemlik az ember kitüntetett címét: gondolkodó nádszál... és mégis mozog... *(Belelő az ablakba, nagy csörömpöléssel kitörök az üveg)* Vaktöltény... *(Rá-néz a revolverre, elhajtja)* Egyébként füttyölök az egésze, a leltárkészítéshez idő kell, és nekem nincs időm. Igaz, nemrég még volt, a kandallón, egy dobozban. *(Letérdel, fülét a padlóra tapasztja, hallgatózik)* Valószínűleg elfelejtették felhúzni. *(Közben levetette az egyenruhát, s most hosszú alsóban áll a szoba közepén)* Nincs már időm. Nem is volt soha. *(Csönd)* Huncut az élet. *(Rá-néz a lábára, és megvakarja az állát)* Fel kellene öltöznöm. *(Izgatottan kotorászik a bőröndben, előhúzza egy régimódi öltözéket, csíkos nadrág, fekete zakett)* Ez az öltözék emlékeztet valamire. De mi-re? Egy ceremóniára? *(Megcsóválja a fejét)* Nem... jobb, ha nem faggatom a tárgyakat. *(Kiejt kezéből a zakettet s újra felveszi azt a ruhát, amit a darab elején viselt)* Szó se róla, mindjárt kényelmesebb! *(A Schmürz hirtelen meg-moccan, az apa ijedten elugrik. Hosszú szünet)* Vajon kifejlődhet-e a magány-érzet a felnőtt egyedeknél akkor is, ha senkivel sem érintkeznek? Nem. Viszont, ha nem, akkor honnan az a fojtogató magányérzet, amit mindig is éreztem? Nyilván annak tulajdonítható, hogy életem során engem is körülvevett - feltehetőleg - néhány személy. Tétélezzük fel *(Lassan m'ndent kiszedeget a bőrönd-ből/ és alázattal, mint valami áldozatot, a*

Schmürz elé rakja), de csak azért, hogy könnyebben fényt deríthessek arra, ami foglalkoztat... Ha egyedül éreztem magamat, akkor nyilván nem voltam egyedül. Ebből az következik, hogy ha továbbra is egyedül érzem magamat, akkor... (Az ajtóhoz szalad, megpróbálja lenyomni a kilincset, majd mint egy őrült, ijedten verni kezdi ököllel az ajtót) Ez nem lehet!... Egyedül vagyok... mindig teljesítettem a kötelességemet... többet is, mint a kötelességem... (Szünet) Mindig csak rohanunk, előre, ész nélkül, elrohanunk a jelen mellett, a múltat pedig elfedi a por, amit magunk mögött felverünk. A köz-ismert kifejezéssel élve... hm... rengeteg közismert kifejezést sorolhatnék fel... (Lihegni kezd. Szünet. Majd egészen elváltozott, színtelen hangon folytatja) Nem vagyok egyedül itt. (Nagyon hosszú szünet. Izgatottan keresgél, mi-közben a szeme sarkából állandóan a Schmürzöt figyeli. Távolról lassan, hal-kan felhangzik a HANG, lassan, szinte alig észrevehetően egyre jobban fokozódik) Rossz módszer, ha az ember nem néz szembe a valósággal. Kivéve persze, ha vak az illető ... (Elhallgat) Nem

hallok semmit. (Hangosabban) Nem hallok semmit. (Előrántja a sárga csomagból a zöldségdarálót. Megragadja a haj-tókart, és fáradtan darálni kezd) Hajdanán legalább némi remény volt, hogy jön majd egy újabb nemzedék, amely tisztára mossa az idősek szennyesét a zöldségdarálóban. (Üvölt, miközben ha-tározottan erősödik a HANG) Nem hallok semmit!!! (Eldobja a zöldségdarálót) Semmit!!! (A kezét bámulja) Tiszta a kezem. (Ránéz az ablakra) Végeredményben nem rossz ötlet a kapucinus-szakáll se, mégis azt hiszem, a jerikói lonc nagyobb meglepődésre találna az új rend... hm... a fejlettebb rend... hm... (Magyaráz) A jerikói loncot ugyanis nem lehet megenni.. Hát majd ügyelek az étvágyamra. (Üvölt) Esküszöm! Ügyelek az étvágyamra! (Meg-vonja a vállát) Hogy számot vessek a helyzetemmel, s mindenki elégedett legyen. (Térdre veti magát, ordít) Nem hallok' semmit! Nem hallok semmit!!! (Hirtelen megszűnik a HANG. A Schmürz elterül a fal tövében, láthatóan kimúlt. Szünet. Kívül, a bejárati ajtón ütések hallatszanak. Az apa felugrik) Számvetés? Nem tartozom senkinek

számadással... Mindig is egyedül voltam. (Az ütések szaporodnak, az apa az ablak felé húzódik, lassan sötétedik a helyiség) Persze, a jerikói lonc nyomába sem ér a szuláknak, ez igaz, a szulák ... sokkal frissebb... üdőbb... (Az ütések egyre erősebbek, az apa odarohan az ab-lakhoz s kilép az erkélyre) Mindig is egyedül voltam... nem emlékszem sem-mire... (Megtántorodik, a lába alól ki-csúszik a talaj, az utolsó pillanatban megkapaszkodik az ablak szárnyában) ... a por... befedi az arcokat..., mint a bútorhuzat... a bútorokat... csak bútorokra emlékszem... semmi másra, csak bútorokra! (Az ütések abbamarad-nak. Hirtelen közvetlen közlelől felhangzik a HANG. Az apa tapogatózik, meg-próbál támasztékot keresni, kalimpál a lábával) Nem tudtam... bocsánat... kérem... én nem tudtam (Megcsúszik és ordítva kizuhan)... NEM TUDTAM!!!...

Sötét. A HANG elárasztja a színpadot, az ajtók és az ablakok felszakadnak, s nem látni pontosan, de valószínű, hogy minden irányból Schmürzők tömött hadrendje özönlik befelé...

Felelős kiadó: Siklói Norbert, a Lapkiadó Vállalat igazgatója

Egyetemi Nyomda - 79.4596 Budapest, 1979
Felelős vezető: Sümeghi Zoltán igazgató